

Hengenvakuutus, by Franz Hoffmann

The Project Gutenberg eBook of Hengenvakuutus, by Franz Hoffmann This eBook is for the use of anyone anywhere at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org

Title: Hengenvakuutus Kertomus

Author: Franz Hoffmann

Release Date: February 16, 2009 [EBook #28095]

Language: Finnish

Character set encoding: ISO-8859-1

*** START OF THIS PROJECT GUTENBERG EBOOK HENGENVAKUUTUS ***

Produced by Tapio Riikonen

HENGENVAKUUTUS

Kertomus

Nuorille ystävilleen kirjoittanut

FRANZ HOFFMANN

Suomentanut A--a.

Helsingissä, 1891. G. W. Edlund'in kustannuksella. Helsingin Sentraali-Kirjapainossa.

SISÄLLYS:

I. Herra Heimberger II. Asiamies III. Säästetty ja menetetty IV. Jumalan koetus V. Pilattu VI. Liian myöhään

Ensimmäinen luku.

Herra Heimberger.

Kirkas aamupäivä paistoi ystävällisesti puhtaasta ikkunasta suureen, sievään tupaan, joka huonekalujen ja muun tavaran yksinkertaisuudesta huolimatta kuitenkin oli sangen mukavan näköinen. Harmailla paperilla peitetyillä seinillä riippui monta, ell'ei juuri kallisarvoista niin kuitenkin sangen hyvää vaskipiirrosta kauniissa kultakehyksissä; ikkunain väliä koristi suuri peili, jota leveä vanhanaikuinen piironki kannatti. Oikealla, ihan ikkunan vieressä, oli mukava mustalla nahalla päällystetty "mummontuoli", jonka paikoittain kulunut muoto osoitti jokapäiväistä käyttämistä. Sen vieressä näkyi suuri työpöytä, jonka monet laatikot olivat täynnä kirjeitä ja asiapaperi tukkuja. Vastapäätä komeili punainen, villapeitteinen sohva ja sen edessä pöyhkeili kirjavan lattiamaton päällä suuri pyöreä pöytä. Paitsi niitä kaluja oli tuvassa vielä muutamia tuolia määrättyillä paikoillaan ja oven vieressä, joka luultavasti vei makuukammariin, seisoi vahva, raskas, tummasta samankaltaisesta puusta kuin piironkikin veistetty kaappi, jossa silminnähtävästi säilytettiin liina- ja muita pitovaatteita, Senkaltainen oli huonekalusto, ei juuri kallisarvoinen, mutta porvarillista varakkaisuutta osoittava ja mukava.

Aamuna, jolloin herttainen aurinko uteliaasti kurkisti hupaiseen huoneeseen, istui sisäänkirjoittaja Heimberger sohvän toisessa kulmassa aamiaisella ja toisessa hänen puolisonsa, Anna rouva. Kaikessa yksinkertaisuudessaan -- sillä pöydällä oli ainoastaan kahvia, maitoa ja tuoretta nisuleipää -- näkyi ateria maistuvan isännästä oivalliselta. Hyvillä mielin nautti hän vähitellen karvasta, hyvänhajuista juomaa ja söi lisäksi muutamia leipiä, joitten kovat kuoret murenivat kuin lasi hänen hyvien hampaittensa välissä. Hän näkyi olevan noin lähes neljäkymmenen vuotinen mies. Hänen kasvonsa olivat kalpeat ikäänkuin pölynkarvaiset, mutta muuten oli hänellä sangen hyvä terveys. Terveyttä ilmoittivat kumminkin hänen vilkkaat, säihkyvät silmänsä ja hänen kookas, voimakas vartalonsa, yhtä paljon kuin hänen koko entisyytensä, sillä hän ei ollut sairastanut ainoatakaan kertaa eläessään, eikä kertaakaan enentänyt lääkäriin tahi apteekkarin tuloja, Hänen hyvää ruokahaluaan todistivat leivät, jotka kummallisen nopeasti katosivat hänen hampaittensa väliin ja hänen hyvää mieltänsä iloiset katseet, joita hän tuon tuostakin loi huomaamatta vaimoonsa.

Anna rouva istui äänettä sohvän kulmassa vaipuneena ajatuksiinsa ja katseli vakavasti ja mieltien pääkaupungin sanomalehteä, jota hän joka aamu luki kahvipöydässä tahi kumminkin kiireesti silmäili. Kun hän siinä lepäsi puhtaassa aamupuvussa, hoikkine vartaloineen ja lempeine älykkäine silmineen, runsaat mustat hiukset tuskin mahtuen valkoiseen myssyyn, täytyi hänen vaikuttaa jokaiseen sangen miellyttäväisesti ja siis olikin ihan luonnollista, ett'ei hänen miehensä, herra sisäänkirjoittaja, voinut olla sitä tuntematta, vaikka rouva, kuten äsken mainittiin, sillä kertaa näkyi antautuneen sangen tavattoman vakavan, milt'ei alakuloisen ja surullisen mielialan valtaan. Muutamia minuuttia tarkasti hän vaimoansa keskeyttämättä hänen mielteitensä; mutta viimein, kun hän yhä enemmän näytti vaipuvan synkkiin ajatuksiinsa, pudisti hän hiljaa päätänsä, kumartui hänen puoleensa ja taputti häntä hiljaa olkapäälle. Rouva säikähti hieman ja katseli, ikäänkuin heräten unesta, suurilla ruskeilla silmillään miestänsä vähän hämillään.

"Mikä sinun on, lapsi?" kysyi sisäänkirjoittaja ystävällisesti. "Näytätän niin vakavalta ja mieltiväiseltä kuin tutkisit taivaan ja maan suurimpia salaisuuksia. Onko sanomalehti saappaanvoide-, juusto-, sikari-, rusina- ja manteli-ilmoituksillaan saattanut sinut niin kovin mieltiväiseksi?"

"Eihän toki", vastasi vielä nuori rouva kiireesti heittäen sanoman eteensä pöydälle. "Minä muistelin Edwardiamme. Missähän se unikeko viipynee? Minun täytyy todellakin mennä häntä hakemaan."

Hän aikoi nousta, mutta mies esti häntä lempeästi.

"Anna olla", sanoi hän, -- "minä kuulen Edwardin jo tulevan portailla. Ei hän se ole saattanut sinua alakuloiseksi toivon minä."

"Ei suinkaan!" vastasi rouva vilkkaasti. "Onhan hän niin ahkera, hyvä ja kunnon poika, että hänestä on aina vaan iloa. Mutta kun muistelen tulevaisuutta leviävät surun synkät varjot sieluni ylitse!"

"No, lapsi, mitä varten mietiskelet asioita, joita ei ole olemassa eikä vielä pitkään aikaan ole olevakaan?" sanoi sisäänkirjoittaja. "Kyllä aika neuvon keksii! En minä ikuisesti pysy sisäänkirjoittajana, olen jo kuullut lintujen visertelevän tulevasta kanslianeuvoksesta, ja jos se lintu on visertänyt totta, ei yksistään arvomme parane vaan palkanikin ja me voimme huoletta katsahtaa tulevaisuutta kohti, vähän säästääkin ja vähitellen koota pienen omaisuuden Edwardillemme. Minä olen päättänyt, että pojan täytyy lukea, saadakseni hänet isäänsä vähän etevämmälle. Minun on täytyntä vuosikausia rasittaa ja vaivata itseäni kurjana kirjuriina, kunnes vähitellen verkalleen, sangen, sangen verkalleen pääsin vähän parempaan toimeen! Sitä samaa vaivaloista rataa ei Edwardimme ole kulkeva! Lukemisella ennättää hän koko joukon nopeammin eteenpäin, ja sentähden pitää hänen lukeman, vaikka minun täytyisikin säästää rahat siihen omasta ruoastani."

"Oi, sinä olet hyvä, sydämellinen, armas mieheni", virkkoi Anna rouva liikuttettuna, -- "Minä en epäile sinua ja isällistä huolenpitoasi, jos vaan rakas Jumala suo sinulle eloa ja terveyttä!"

Sisäänkirjoittaja nauroi ääneen ja sydämellisesti.

"Miksi ei hän sitä tekisi?" vastasi hän. "Eihän minulta ole tähän asti terveyttä puuttunut, eikä sitä ole täst'eduskään puuttuva."

Samassa kuului kirkonkellojen humiseminen juhlallisesti huoneeseen ja heti sen perästä sekaantui siihen kadulta kuuluvan surumarssin synkät säveleet. Kummastuneina, melkein pelästyneinä kuulivat mies ja vaimo sohvallansa niiden liikuttavat äänet, ja he riensivät molemmat ikkunan luo. Ruumiinsaatto kulki hitaasti ohitse. Etupäässä kulki mustaan puettu surumarsalkki, sitte tulivat ruumiinvaunut arkkuiheen, joka oli mustan kultakoristeisen vaateen peitossa, ja takana kulki pitkä surusaatto, puettuna murhevaatteisin ja silmät luotuina maahan. Vähän aikaa katseltuaan kääntyi rouva nyyhkien surkeasta näöstä, palasi sohvalle ja nojautui entistä alakuloisempana sen tyynyjä vasten. Hänen miehensä seurasi häntä hitaammin, mutta istahtaessansa hänen viereensä näytti hänkin sangen totiselta ja huolen pilvi synkisti hänen otsaansa.

"Rikas kauppias Schultse se on, jota tuossa viedään viimeiseen lepokammioonsa", kertoi hän. "Kummallista, miten äkkiä kuolema ottaa monen ihmisen pois. Vielä viikko sitte oli mies terve ja voimakas -- silloin putoo hän hevosen selästä, satuttaa päälakensa ja -- tuossa saattavat nyt hänen ruumistansa! Kummallista! Mies olisi vielä voinut elää viisikymmentä vuotta, ell'ei tämä onnettomuus olisi tapahtunut."

"Siinä näet, kultani, sattuvan todistuksen siitä, ett'ei saa luottaa terveytensä kestävyYTEEN", vastasi rouva sangen vakavalla äänellä. "Ei kukaan, ei vahvin eikä terveinkään, ole edes silmänräpäyksen aikaa varma elämästensä. Mies parka, jonka niin äkkiarvaamatta täytyi lähteä! Miten vaikeaa hänestä olikaan erota elämänsä kukoistuksessa vaimostaan ja lapsistansa! Ja kuitenkin oli hänellä kumminkin lohdutus kuolemassa: tieto, ett'eivät hänen omaisensa, vaikka heistä kyllä tuntuukin kovin ikävältä kadottaa tukensa, kuitenkin joudu hänen kuolemansa kautta kurjuuteen ja puutteeseen. Kuinka monen perheenisän täytyneekään erota tästä maailmasta ilman sitä lohdutusta, joka kuitenkin sanomattomasti helpottaa kuoleman ja poistaa sen katkeruuden! Kun vaan ajattelen kauhean kohtalon kerran riistävän *sinut* minulta, -- oi Jumalani, mitäpä silloin tulisi minusta ja Edwardistamme!"

"Joutavia, Anna kulta", vastasi sisäänkirjoittaja, vastenmielisesti kohottaen olkapäitensä. "Kuka huolii suotta vaivata mieltään tuonkaltaisilla turhilla mielikuvituksilla? Katso minuun, -- näytänkö minä kuoleman omalta, jolla jo on toinen jalka haudassa? Mielettömyyttä!"

"Muista kauppias Schultsea, mies kultani!"

"Vieläpä mitä, minä en ratsasta vikuria hevosia, vaan käyn kauniisti jalkasin virkahuoneeseni; siellä ei mitään voi minulle tapahtua. Ja viimein, mitä varten suotta hyvä mielensä karkoittaa tuonkaltaisella kuvituksella. Mitä rakas Jumala meille lähettää, täytyy meidän ottaa vastaan, voimatta muuttaa hänen päätöstänsä."

"Anna anteeksi, mies kultani, että vastustan sinua siinä kohden", lausui rouva innokkaasti, laskien kätensä miehensä käsivarrelle. "Me emme tosin voi estää emmekä muuttaa Jumalan päätöksiä ja sallimuksia, mutta meidän vallassamme on ryhtyä tarpeellisiin toimiin, jotka kumminkin suurimmaksi osaksi voivat poistaa meiltä suurimman tapaturman pahimmat seuraukset."

Sisäänkirjoittaja katseli kummastuneena rouvaansa liikutuksesta ja innosta punastuviin kasvoihin.

"Mistä toimista sinä puhut?" kysyi hän. "Jos Jumala sallii minun kuolla, et sinä kuitenkaan voi karkoittaa kuolemaa vuoteeltani!"

"En, sitä oi voi", vastasi Anna rouva, "mutta sinä voit, kuten sanoin, estää senkaltaisen onnettomuuden surkeat seuraukset, jos sinulla vaan on luja, vakava tahto sitä tehdä. Ah, usko minua, armas mies kultani, minä en puhu siitä sinulle *itseni tähden!* Naisella on vähän tarpeita ja hän voi pahimman tapahtuessa tulla yksin toimeen ainoastaan käsitöillään ja suurimmalla säästäväisyydellä. *Mutta muistele poikaamme!* Mikä tulevaisuus odottaisi häntä, jos hänen isänsä riistettäisiin pois, ennenkuin hän on hankkinut itselleen itsenäisen aseman! Millä elättäisin minä heikko nainen häntä, millä kasvattaisin häntä, millä vaatettaisin häntä ja millä varoilla antaisin hänen käydä koulussa ja yliopistossa, kun tuskin voisin suurimmalla ahkeruudella poistaa suurimman puutteen oveltamme!"

Herra sisäänkirjoittajaa näkyi rouvan innokkaat sanat vähän liikuttavan. Hymy katosi hänen huuliltansa, hän hivutti otsaansa ja etsi turhaan sanoja, millä vastustaisi rouvansa huolia tahi rohkaisisi hänen mieltänsä.

"Mutta, Jumalani", sanoi hän viimein, "mitä pitää minun tehdä, mitä voin tehdä sitä estääkseni?"

Rouva otti kahvikuppien vierestä aamiaispöydällä sanoman ja ojensi sen äänettä miehellensä, osoittaen sormellaan erästä paikkaa, Sisäänkirjoittaja luki ja naurahti.

"Hengenvakuutus!" huudahti hän. "Mitä se merkitsee? Kentiesi on kysymys yhdestä noista monista naurettavista, niinsanotuista salakeinoista, jotka pitävät inhimillisen elämän! Hulluutta! Senkaltaiset keinot eivät suojele meitä eläessämme putoamasta hevosen selästä eikä muusta äkillisestä kuolemasta tahi minkäänlaisen ruton tarttumisesta!"

"Lue vaan, kultani", kehoitti rouva tyyneesti. "Tässä on kysymys ihan toisesta kuin luulet."

Sisäänkirjoittaja luki yhä tarkemmin jotenkin pitkän ilmoituksen ja laski sitte vakavan näköisenä sanomalehden jälleen pöydälle.

"Se on todellakin ihan toista kuin ajattelin", lausui hän mieltävällisesti. "On kysymys siitä että maksaisi vuosittain määrätyn rahasumman eräälle yhtiölle, joka puolestaan sitoutuu ennemmin tahi myöhemmin tapahtuneen kuolemani jälkeen maksamaan perillisilleni maksujeni suuruudesta riippuvan rahasumman."

"Niin on asia, mies kultani", vastasi rouva nyökkäyttäen päätään. "Otaksukaamme, että sinä joka vuosi

maksaisit noin kuusikymmentä taaleria hengenvakuutusyhtiölle, ja voittonsi olisi, että se maksaisi perillisillesi kaksituhatta taaleria, kentiesi enemmänkin, katsomatta siihen kuolisitko ensimmäisenä vuotena vakuutuksen tehtyäsi tahi vasta kymmenen taikka kahdenkymmenen vuoden perästä. Eikö se olisi sinulle suureksi lohdutukseksi? Eikö siinä olisi yksi raskaimmista ja suurimmista huolista poistettu, huoli poikasi tulevaisuudesta? Hyvin asetettuna ja tarkasti hoidettuna olisi kaksituhatta taaleria kaikissa tapauksissa kylliksi Edwardin elatukseen, koulutukseen ja opintoon."

"Niin, niin, asia näkyy olevan hyvä", vastasi sisäänkirjoittaja. "Mutta edullistakin asiaa täytyy miettiä ja kuusikymmentä taaleriakin vuodessa on suuri summa!"

"Oi, jos vaan tahtoisit Kaarle", lausui nuori rouva vilkkaasti, -- "niin säästäisin mielelläni ja kieltäisin itseltäni jokaisen hovin, voittaakseni joka vuosi määrätyn summan."

"Niin, niin, sinä olet hyvä vaimo, Anna kultani", myönsi sisäänkirjoittaja. "Mutta kuitenkin on minusta, kuin puolustaisit vähän liiaksi tätä asiaa. Anna minulle aikaa miettiäkseni kaikkia rauhassa. Myöhemmin tahdon ilmoittaa sinulle päätökseni. Kuusikymmentä taaleria vuodessa tekee kymmeneen vuoteen viisisataa taaleria, vaan jos vuosi vuodelta panen itse talteen ja luen korkoa korolta, nousee siitä suurempi summa. Ja *se* raha jäisi meille, sillä välin kun se toisessa tapauksessa olisi ikäänkuin ikkunasta ulosheitetty. Sinulla on ainoastaan mielessä, että voisit pian kuolla. Entä jos Edwardimme kymmenen tahi kahdentoista vuoden perästä joutuisi aikaisen kuoleman omaksi? Silloin olisivat säästömmme olleet turhat. Nuoruus on yhtä vähän kuolematon kuin vanhuuskin."

"Totta kyllä", vastasi Anna rouva, -- "vaan jos se surullinen seikka, josta Jumala meitä varjelkoon, todellakin tapahtuisi, niin olet sinä kadottanut ainoastaan sen mitä et ole tarvinnut, ja samassa on sinulla koko aika ollut lohduttava tieto, että olisit suojellut poikaasi puutteen alaisesta ja kurjasta tulevaisuudesta. Ja paitsi sitä, kuka takaa meille, ettei kuolema kohtaa meitä, ennenkuin kymmenen tahi kahdenkymmenen vuoden kuluttua. Entäs jos se jo tulevana vuonna saavuttaisi sinut ja vaatisi henkesi? Mitä hyödyttäisivät Edwardiamme *yhden kerran* säästetyt ja talteen pannut kuusikymmentä taaleria? Pantuina sitä vastoin hengenvakuutusyhtiöön tuottaisivat ne hänelle kaksituhatta taaleria. Ja juuri se on minun mielestäni hengenvakuutuksen oikea siunaus. Jos Jumala kutsuu sinut huomenna tahi kahdenkymmenen vuoden kuluttua, on sinulla aina tieto, että on pidetty huolta poikasi tulevaisuudesta. Ja jos otaksuisimmekin, että panet rahoja kahdenkymmenen vuoden kuluessa säästöön, oletko silloin säästänyt enemmän kuin mitä henkivakuutusyhtiö jo vakuutuksen tehtyä sinulle lupaa? Lasse itse mies kultani! Toisessa kohden siis luja varmuus, toisessa vaan joku epävarma mahdollisuus. Tahdotko enemmän luottaa *mahdollisuuteen* kuin varmuuteen, joka sinulla jo on käsissä?"

Sisäänkirjoittaja Heimberger tunsu joutuneensa vähäiseen pulaan, sillä hän ei voinut vastustaa rouvansa mielipidettä, mutta kuitenkin oli hänessä joku vastahakoinen tunne, joka kielsi häntä joka vuosi maksamasta suurta rahasummaa, josta ei hänellä itsellään ollut mitään hyötyä. Hänen vielä miettiessään, mitä vastata, kolkutettiin ovea, ja iloisena siitä, että hän hetkeksikin vaan pääsi keskeyttämisen kautta pulastaan, vastasi herra Heimberger ääneen "astukaa sisälle!" Ovi aukeni ja sisään astui vahtimestari, joka kohteliaasti tervehdittyään ojensi sisäänkirjoittajalle suuren, kuninkaallisella sinetillä suljetun kirjeen.

"Toivotan kaikesta sydämestäni onnea", lausui hän samassa. "Sanomani on ilahuttava *herra neuvosta!*"

"Mitä hullua, Müller, te laskette jotenkin paljon leikkiä!" huudahti Heimberger ilosta vapisevin käsin avaten sinetin ja levittäen paperin. "Se on totta, Anna kulta", lisäsi hän sitte liikuttettuna lyhyesti silmäiltyään kirjoituksen, -- "tämä on kuninkaallinen vahvistus, joka armollisesti nimittää minut Kanslianeuvokseksi ja antaa minulle lisää kaksisataa taaleria vuotuista palkkaa. Eläköön, eläköön kuningas, kaikkien armollisin herramme! Ja te, hyvä Müller, ottakaa tämä kiitokseksi iloisesta sanomastamme!"

Hän antoi vahtimestarille kirkkaan taalerin käteen ja syleili sitte innokkaasti rouvaansa, joka säihkyvin silmin vastasi hänen hyväilemisiinsä.

"Katsos lapsi", sanoi hän, "nyt olet taas saattanut itsellesi turhia huolia! Lintunen, jonka kuulin visertelevän, on laulanut oikeaa säveltä!"

"No, herra kanslianeuvos ansaitseekin muita paremmin tämän arvonkoroituksen ja palkan lisäyksen", lausui vahtimestari nauraen. "Te olette sangen suuressa suosiossa ylhäisimmissä piireissä ja siellä tiedetään varsin hyvin arvostella väsymätöntä intoa, huolenpitoa ja rehellisyyttä, jota te, herra kanslianeuvos, aina olette osoittaneet. Minä sulkeudun suosioonne, kiittäen nöyryyden äsken osoitetusta hyvydestänne!"

Kursastelevasti kumartaen meni vahtimestari pois ja jätti vastatehdyn kanslianeuvoksen yksinään rouvansa ja riemunsa kanssa. Heimberger käveli ilomielin pitkin askelin edestakaisin huoneessa nauttien onneansa, joka nopeammin, kuin hän oli odottanut ja toivonut, oli hänet saavuttanut.

"No, armahani", keskeytti Anna rouva hetken kuluttua vait'olon, "kiittäkäämme Jumalaa, joka on suonut meille ja pojallamme tämän onnen. Kaksisataa taaleria vuotuista palkan lisäystä! Nyt on sinun helppo maksaa kuusikymmentä taaleria poikasi hyväksi!"

Vasta tehty kanslianeuvos katseli kummastuneena vaimoonsa ja hänen täytyi ensin miettiä, mitä hän oikeastaan tarkoitti. Iloissaan arvonsa koroituksesta oli hän vallan unhottanut heidän entisen keskustelunsa.

"Ah, niin, niin", vastasi hän hajamielisesti, -- "mutta jättäkäämme se asia toistaiseksi! Eihän siinä kiirettä, Anna kulta! Nyt on minulla muuta mietittävää kuin sitä juttua. Siis myöhemmin, myöhemmin! Ensiksi tahdon onnitella *rouva kanslianeuvoksetarta!* Eikö totta, se kuuluu kuitenkin kauniimmalta kuin: 'rouva sisäänkirjoittajatar!'"

"Jos vaan yhä rakastat ja kunnioitat minua, mies kultani, niin olen kaikesta sydämeistäni kiitollinen", vastasi ymmärtäväinen rouva. "Paitsi sitä ilahuttaa minua kaikesta sielustani, että ansiosi ovat niin edullisesti tulleet hallituksen tietoon, ja minä toivotan sinulle kaikkea mahdollista onnea siihen!"

"Kiitos, kiitos, vaimoseni", vastasi neuvos ja kääntyi oveen päin, josta kaunis, voimakas, noin yksi- tai kaksitoista vuotias poika samassa rienssä sisälle, juoksi kiireesti neuvoksen luokse ja kiersi molemmat käsivartensa hänen ympärillensä.

"Toivotan onnea, isä kultani!" huudahti hän ääneen säihkyvin silmin, posket tavallista enemmän hehkuen. "Vahtimestari kertoi minulle jo kaikki! Minä kohtasin hänet tuolla ulkona palatessani katsomasta kauppias Schultsen ruumiin saattoa, jota seurasin kappaleen matkaa. Siis olet tullut kanslianeuvokseksi! No, sepä hauska, ja se ilahuttaa minua vielä enemmän sentähden ett'ei Ludwig Meyerheim enää voi halveksivaisesti kohdella minua eikä haukkua minua halvaksi sisäänkirjoittajan nulikaksi. Kunniallinen kanslianeuvos on varmaan yhtä arvokas kuin rahakauppias, vaikka hänellä olisikin kultaa ja hopeaa kasottain!"

"Joutavia, Edward kulta!" vastasi herra Heimberger nauraen. "Jokainen ihminen on samanarvoinen kuin toinenkin, jos vaan jokainen kohdassansa täyttää velvollisuutensa. Lopuksi kiitän sinua onnentoivotuksestasi."

Hellyydestä säihkyvin silmin silitti hän pulskean pojan poskia ja hiuksia ja suuteli häntä isällisesti otsalle. Sitte irroittihe Edward hänestä sanoen: "Nyt on jo aika täperällä mennä kouluun! Maahanpaniaiset viivyttivät minua ensin ja nyt ilo isän arvonkoroituksesta! Saas nähdä nyt miten koulupojat kummastuvat, kun kerron isäni, sisäänkirjoittajan, tulleen kanslianeuvokseksi! Ja miten Ludwig Meyerheim on suuttuva! Mutta se on oikein sille ylpeälle pojalle, sillä hän halveksii meitä kaikkia muita, juuri kuin hän olisi mikään ihme, siksi että hänen isällensä on rahaa!"

"Toivon kuitenkin, ett'et liian paljon ylvästele siitä, että isäsi on tullut neuvokseksi", sanoi herra Heimberger nauraen.

"Herra varjelkoon!" vastasi Edward. "Kysyhän vaan Vilholta, kirjeiden kulettajanne pojalta! Me olemme aina olleet hyviä ystäviä ja olemme täst'edeskin, kuten ennenkin. Ei, minä vihaan ylpeyttä, isä, ylpeyttä, joka ei perustu todellakin hyviin ja ansiollisiin ominaisuuksiin. Ja niin Vilhokin arvelee! Me olemme ylpeät siitä, että olemme luokkamme ahkerimmat pojat, vaan me emme sentähden halveksi ketäkään, joka täyttää velvollisuutensa. Mutta, lyöhän kello jo kolme neljännestä, -- minun täytyy siis lähteä! Hyvästi, isä, hyvästi äiti kultani!"

Ja nuolennopeasti kiiti hän ulos huoneesta.

"Oiva poika!" sanoi isä, tyytyväisesti katsellen hänen peräänsä.

"Todellakin, sydämellinen, oiva lapsi", lisäsi äiti. "Koettakaamme yhdessä, mies kultani, saada hänen tulevaisuutensa suruttomaksi."

"Tietysti on meidän sitä koettaminen", vastasi neuvos. "Mutta anna huoletta minun keksiä sopivat keinot siihen. Täytyy perinpohjin ja huolellisesti miettiä kaikkea, armas vaimoseni. Mutta nyt täytyy minun jättää sinut mennäkseni virkahuoneeseen ja sitte käydä esimiesteni ja suosijieni luona, joita minun suurimmaksi osaksi tulee kiittää tään-aamuisesta ilostani!"

Vasta tehty herra neuvos pukeutui hienoimpiin vaatteisinsa, jätti sydämellisellä suudelmalla rouvansa hyvästi ja riensi pois mennäksensä toimistoon. Rouva katseli miettäväisesti hänen jälkeensä.

"Hän on hyvä ja sydämellinen", mumisi hän itsekseen, "mutta kuitenkin pelkään olevan vaikeata saada häntä taipumaan *siihen*. Mutta minä en aio levätä enkä väsyä, ennenkuin olen päässyt tarkoitukseni perille. On kysymys lapsemme menestymisestä ja tulevaisuudesta, -- eikä silloin saa pelätä uhrauksia!"

Toinen luku.

Asiamies.

Päiviä, viikkoja, kuukausia kului eikä rouva neuvoksetar päässyt sen enempää tarkoituksensa perille, vaikka kuin monta kertaa etsi syytä muistuttaa miestänsä sen asian tärkeydestä, josta he silloin kesä-aamuna olivat keskustelleet. Herra neuvos tiesi aina kaikenlaisilla verukkeilla välttää keskustelua asiasta, joka oli hänen rouvansa mielessä. Väliin syytti hän toimiansa, väliin lupasi hän tehdä kaikki, mikä vaan oli mahdollista, jos vaan jätettäisiin hänelle aikaa siihen, väliin oli hän muka satunnaisessa rahanpuutteessa.

Viimeinen viipymisen syy oli luultavasti painavin, sillä rouva neuvoksetar huomasi salaisella surulla, ett'ei talouskukkaro paisunut vaikka tulot arvokorotuksen kanssa enentyivät -- niin, he joutuivat lisäksi useasti oikeaan rahapulaan, jommoista he eivät milloinkaan ennen vähäisemmän palkan aikana huomanneet, Hän hankki itselleen tilaisuutta lempeästi puhutella miestänsä siitä arveluttavasta tilasta ja herra neuvos kuunteli häntä kärsivällisesti monta kertaa vaan kohottaen olkapäitään.

"Mitä tahdot, lapsi kultani?" vastasi hän. "Nykyinen asemani, kanslianeuvoksena, vaatii minulta suurempaa menekkiä, varsinkin alussa, kuin ennen. Halvasta sisäänkirjoittajasta ei pidetä lukua ja hän voi elää niin yksinkertaisesti kuin häntä suinkin haluttaa. Ei kukaan huoli hänestä. Mutta kanslianeuvos! Hänen laitansa on vallan toisin. Hän ei saa vetäytyä pois kaikesta, ett'ei hän tulisi ihmisten pilkaksi. Täytyy silloin tällöin ottaa osaa hienoihin aamiais- tahi illallispitoihin tuttujen virkatoverien parissa. Niissä juodaan kalliita viinejä, syödään herkkuruokaa ja siihen menee paljon rahaa. Minä kyllä mielelläni vetäytyisin niistä pois, vaan se ei sovi. 'Neuvos, tulkaa ottamaan osaa siihen ja siihen tahi siihen', kuuluu kehoitus, jos kiellän, -- 'ettehän toki voi olla pois sieltä!' ja lyhyesti, täytyy myöntyä ja ottaa osaa, ell'ei tahdo tulla ihan halveksituksi."

"Sitte soisin melkein, että vielä olisimme sisäänkirjoittaja-perhe ja ett'ei lintu, josta puhuit, vielä olisi visertänyt", vastasi rouva raskaasti huo'aten. "Kuinkahan tämä vielä päättynee, mies kultani? Sen sijaan että säästäisimme ja kokoisimme vähän varoja Edwardillemme, täytyy meidän tällä tavalla vielä joutua velkoihin, ja se on, sitä et voi kieltää, sangen surkea kohta. Ken kerran on velkaan joutunut, ei pääse niistä helposti, sillä velkoja on huo'kea tehdä, mutta ne saadaan tavallisesti ainoastaan suurilla uhrauksilla ja sangen vitkaan maksetuiksi."

"No, no, vaimoseni, niin huonolle kannalle emme toki joudu, sinä liioittelet", rauhoitti häntä herra neuvos. "Niin pitkälle en anna asiain mennä. Malta vielä muutama viikko. Ainoastaan alussa vaan on näin pahaa; vähitellen vetäydyn yhä enemmän heidän seurastaan ja sitte vietämme jälleen hiljaista, kodikasta ja säästävää elämää kuten ennenkin. Luota siihen! Muistelkaamme sitte Edwardiakin ja auttakaamme kaikki hänen tulevaisuutensa suhteen, niin ett'ei sinun tarvitse olla huolissasi sentähden!"

Mitä rouva raukka siihen enää voi? Hänen täytyi olla vaiti ja kärsivällisesti odottaa, että hänen miehensä itsestään palaisi hiljaiseen kotielämään. Ikävä kyllä näytti siltä, kuin ei hänellä olisi suurta taipumusta siihen. Päinvastoin, aamiaisia ja illallisia pidettiin yhä useammin, ja rahat vähentyivät yhä enemmän. Ei auttanut, rouva neuvoksetaren täytyi taasen kerran rohkaista mielensä ja vakavasti puhutella miestänsä asiasta. Syy siihen oli varsin lähellä, sillä talousskassassa oli muutama päivä sitte ainoastaan muutamia taalera, ja siihen oli vielä monta viikkoa, kun palkat maksettiin. Tilaisuuskin ilmaantui; herra neuvos käänsi itse puheen siihen.

"Anna minulle muutama taalera, vaimoseni", sanoi hän päivällisen jälkeen juuri samana päivänä, jolloin rouva neuvoksetar oli tutkinut kassan ja huomannut sen niin laihaksi. "Tänä iltana kokoutuu muutamia tuttavita italialaisen Taglionin luo, eivätkä he jättäneet minua rauhaan, ennenkuin lupasin ottaa osaa pieneen seuraan."

Rouva neuvoksetar meni kaapin luo, otti pienen kukkaron, jossa hän aina talletti rahansa, ja pudisti sen sisällyksen pöydälle.

"Tässä on muutama taalera, mies kultani", sanoi hän levollisesti. "Mutta ole hyvä ja sano minulle, millä maksan talousmaksut, kunnes saan lisää; sillä nämät ovat viimeiset rahamme."

Herra neuvos säikähti ja hänen kasvonsa venyivät pitkiksi.

"Mahdotonta!" huudahti hän.

"Se on, ikävä kyllä, totta", vastasi hän. "Tässä on talouskirjani, johon jokainen maksu on kirjoitettu. Tarkasta se ja sinä tulet selville, että kaikki on oikeassa."

Herra neuvos lykkäsi nurjamielisesti talouskirjan sivulle, hypähti tuoliltaan, käveli pari kertaa, pää kallellaan, edestakaisin huoneessa, seisattui viimein ikkunan eteen ja katseli synkkämielisesti kadulle.

"Tämähän on sangen ikävä seikka, jolla kummastutit minua", nurisi hän. "Tuhat tulimmaista, miksi et ennen ole ilmoittanut minulle asian laitaa? Nyt olemme kauniissa pulassa, enkä minä tiedä neuvoa sen auttamiseksi!"

"Muista vaan, mies kultani, miten useasti minä olen muistuttanut sinua, ett'ei tulomme vedä vertoja sinun maksuihisi", vastasi rouva neuvoksetar tyvenesti. "Vika ei ole minun, ett'et ole huolinut varoituksistani."

"Mutta tuo juttu on minulle sangen sopimaton", mutisi mies itseksensä. "Olenhan nyt kerran luvannut mennä ja sitte piti juuri *sen* tapahtua. Se on erittäin harmittavaa."

Pahoilla mielin rummutti hän sormillaan ikkunanlasia, että ne kilisivät. Mutta äkkiä kirkastui hänen katseensa, rypyt katosivat hänen otsastansa ja ilon säde säihkyi hänen silmistänsä.

"Tuossa tulee vanha ystävämme, asiamies Kluge, kadulla!" huudahti hän. "Hän tulee kuten kutsuttu! Sananen vaan hänelle ja me pääsemme heti paikalla pienestä pulastamme."

Hän avasi kiireesti ikkunan ja viittasi.

"Hän tulee", sanoi hän sitte sulkien ikkunan jälleen ja kääntyen rouvansa puoleen.

"Tahdotko lainata häneltä?" kysyi rouva.

"No niin", sanoi hän vähän hämillään. "Ainoastaan kaksikymmentä taaleria vähäksi aikaa. Tiedäthän, että saan palkkani kolmen viikon kuluttua ja silloin maksan kiitollisesti pienen velkani. Näethän itse, ett'emme muulla tavoin voi auttaa itseämme."

Nyt oli rouva neuvoksettaren vuoro kohottaa olkapäitään, vaan hän ei virkkanut sanaakaan, syystä että kutsutun asiamiehen askeleet kuuluivat jo etehisestä. Heti sen perästä astui herra Kluge itse huoneeseen ja tervehti ystävällisellä ja tuttavalla tavalla.

Herra Kluge oli pieni, vireä, älykkään näköinen mies, jonka vilkkaista silmistä sydämellisyys ja äly selvästi loistivat. Häntä pidettiin varakkaana miehenä, hänellä oli avonainen, edullinen kauppatoimi kaupungin kauniimmassa osassa ja sen lisäksi oli hän useitten yhteishyödyllisten seurain asiamiehenä, jotta häntä tavallisesti kutsuttiin "Herra asiamieheksi".

"Nöyryn palvelijanne, rouva neuvoksetar, hyvää päivää, herra neuvos", tervehti hän astuessansa sisälle, ja kumartaen niin sievästi, ett'ei tanssiopettaja olisi voinut sitä kauniimmin tehdä. Te kutsuite minua; voinko millään tavalla olla teille palvelukseksi?"

"No niin, hyvä herra asiamies", vastasi herra neuvos hieman hämillään. "Mutta istukaa toki ja laskekaa pois, -- onhan teillä suuri paperitukku kainalossa -- noin -- antakaa se tänne, -- ja nyt -- istukaa."

Herra Kluge myöntyi ainoastaan vastahakoisesti herra Heimbergerin kohteliaasen pyyntöön ja istahti viimein tuolille rouva neuvoksettaren lähelle.

"Mutta joutuun, hyvä herra neuvos, -- millä voin teitä palvella?" kysyi hän.

"No niin", -- vastasi Heimberger, "minä olen joutunut ainoastaan satunnaiseen ja väliaikaiseen rahapulaan ja sentähden kysyisin teiltä, ettekö kenties hyvántahtoisesti auttais minun siitä?"

"Aivan mielelläni", vastasi asiamies mitä ystävällisimmällä tavalla. "Tarvitsetteko sata, kaksisataa, kolmesataa taaleria? Ne ovat teille koska hyvänsä tarjona."

"Ei, ei, Jumala varjelkoon!" huudahti herra neuvos, kieltäväisesti viitaten molemmilla käsillään. "Ainoastaan kaksi- tahi kolmekymmentä taaleria muutamaksi viikoksi. Tiedättehän, tulevan kuun ensi päivänä saan jälleen palkkani ja silloin maksan teille suurimmalla kiitollisuudella rahat korkoineen takasin."

"Mitä puhutte te koroista, hyvä herra neuvos!" vastasi asiamies vilkkaasti ottaen suuren lompakon rintataskustansa, avasi sen ja luki viisi kymmenentaalerin seteliä pöydälle. "Sepä vasta olisi jos ottaisin maksua tuommoisesta pienestä ystävyuden osoituksesta. Ei mitään semmoista, hyvä neuvos, ja tuon pienen summan maksatte takaisin milloin teille sopii -- oman tahtonne mukaan!"

"Te olette todellakin sängen hyvä, vanha ystäväni, ja minä kiitän teitä kaikesta sydämestäni", sanoi neuvos, innokkaasti pudistaen pienen ystävän käsiä. "Luottakaa siihen, että pian tulen luoksenne suurimmalla kiitollisuudella maksamaan teille rahat takaisin."

"Hiljaa, hiljaa, hyvä herra neuvos!" sanoi asiamies torjuen. "Minä olen sangen onnellinen, että olen voinut palvella teitä noin vähäpätöisellä asialla. Ja nyt sulkeudun teidän ja rouva neuvoksettaren suosioon, minulla on vielä toimia suoritettavana."

"Mutta miksi niin kiirettä! Ja mitä teillä on tuossa suuressa tukussa?" kysyi neuvos.

"Kaikenlaista, kaikenlaista", vastasi herra Kluge. "Tiedättehän minun olevan useitten yhtiöiden asiamiehenä tässä kaupungissa ja nyt olen vielä ruvennut Hallen hengenvakuutusyhtiön 'Idunan' asiamieheksi. Tuossa tukussa on muutama kymmenin osoitteita, joita minun pitää jakaman tuttaville ja virkatovereilleni."

Rouva neuvoksetar kuunteli tarkasti ja herra neuvoskin säikähti hieman.

"Kuulkaa, hyvä herra Kluge", sanoi ensimmäinen vilkkaasti, "ettekö tahtoisi olla niin ystävällinen, että jättäisitte minullekin yhden kappaleen niistä? Minua miellyttää sangen suuresti se vakuutuslaitoksen haara ja sen uskon minä erittäin siunausta tuottavaksi."

"Aivan mielelläni, rouva neuvoksetar", vastasi asiamies, nopeasti avaten tukun ja antoi rouvalle osoitteen. "Ottakaa ja pitäkää se. Minua ilahuttaa että hengenvakuutusyhtiöt teitä miellyttävät ja minä soisin, että sama mielipide leviäisi mitä laveimpiin piireihin. Uskokaa minua, minä en puhu itsekkäisyydestä! Jumala varjelkoon minua siitä! En olisi erityisien monenkaltaisien tehtävieni lisäksi ottanut uutta tointa niskoilleni, vaikka se olisikin tuottanut minulle mitä suurimpia etuja; mutta tässä kohden on asian laita ihan toinen, tässä on kysymys todellakin hyvän ja siunausta tuottavan yrityksen edistämisestä ja puolustamisesta, sekä hyvän työn tekemisestä ihmiskunnalle, erittäinkin meikäläisille ja sentähden pidin ihan suorana vääryytenä, jos olisin hylännyt sen tarjoomuksen. Ei, ei, *tämän* toimen tahdon vielä ilolla ja innolla ottaa tehdekseni, sillä keskustelemalla ja yhtiön painetuista säännöistä olen tullut selville, että hengenvakuutus on mitä parhain hyvätyö, mikä vielä on ihmiskunnalle tarjottu. Suokoon Jumala ihmisten oikein käsittää se! Niin, niin, hyvä herra neuvos, uskokaa minua! Tunnettehan te minut jo aikoja sitte; te tiedätte, ett'en ole mikään saituri ja että tulen hyvin toimeen tarvitsematta ryhtyä uusiin toimiin ansaitakseni kentiesi joitakuuta groschenia tahti taaleria lisäksi. Mutta *tätä* tointa en koskaan olisi hylännyt, vaikk'ei se tuottaisikaan minulle äyriäkään voittoa, sillä hengenvakuutusyhtiö on niin verrattoman hyvä laitos. Missä sitä käytetään tuottaa se siunausta taloon ja perheeseen, -- missä sitä ylenkatsotaan, pilkataan ja halveksitaan, siellä ovat huolet, hätä, murheet ja epätoivo seurauksena. Jos kertoisin teille ainoastaan muutaman tositaapauksen, niin myöntäisitte minun olevan oikeassa!"

"Mutta kertokaa, kertokaa, hyvä herra asiamies", pyysi rouva neuvoksetar innostuneena, pidättäen pientä vireää miestä tuolilla, josta hän samassa aikoi nousta. "Te ette usko, miten kaikki minua miellyttää, mikä kuuluu hengenvakuutukseen, ja miten innokkaasti haluan oikein perin pohjin oppia tuntemaan sen tärkeyttä ja laatua. Pyydän teitä siis, kertokaa ja kuulethan sinäkin sitä mielelläsi mies kultani!"

Kanslianeuvos Heimberger nauroi vähän epäilevästi, mutta ilmoitti kuitenkin mieltymyksensä kohteliaalla kumarruksella.

"No, minä koetan kertoa kaikki lyhyesti", sanoi herra Kluge myöntäväisesti, vaikka selvästi voi huomata ilon, millä hän rupesi puhelemaan mieliaineestansa. "Minä kerron ainoastaan yhden tapauksen, joka nykyään tapahtui 'Iduna' yhtiössä! Kuulkaa siis! Syyskuussa vuonna 1855 vakuutti eräs värjäri -- nimi ei kuulu asiaan ja sallikaa minun hänen perheensä tähden salata se -- henkensä Iduna yhtiössä kahdestatoista sadasta taalerista, jotka hänen kuolemansa jälkeen olisivat maksettavat hänen perillisillensä. Mies ei vielä ollut täyttänyt kolmenkymmeneksi vuotta ja lääkärin lausunto hänen terveydestänsä oli mitä suosiollisin, sillä he selittivät hänen olevan vahvan, terveen miehen, jota ei mitään tauti vaivannut eikä hän näkynyt olevan semmoiseen taipuvainenkaan. Hänen ulkonainen olonsa oli jotenkin hyvällä kannalla. Hän elätti ammatillaan vaimonsa ja neljä lastaan sangen hyvin ja voi vielä ilman suuretta uhrauksetta maksaa vuotuisen vakuutusmaksun. Yksityisiä varoja ei hänellä ollut, ja hän oli juuri sen vuoksi vakuuttanut henkensä, ett'eivät

hänen vaimonsa ja lapsensa joutuisi hätään hänen kuolemansa jälkeen."

"Kuulkaa vielä. Mestari S---llä, kutsukaamme hänet minusta vaikka Schmidt'iksi, oli viiden tunnin matkan päässä olevassa pikkukaupungissa asuva varakas täti, jonka omaisuuden hän varmaan toivoi saavansa kerran periä ja jota perintöä hänellä olikin syytä toivoa ja odottaa, sillä hän oli vanhan rouvan likeisin sukulainen. Katsokaa, silloin sai hän kerran viime vuonna marraskuussa kirjeen naapurikaupungin hallitukselta, joka ilmoitti hänen tätinsä kuoleman ja vaati hänet saman kuin kolmantenakymmenentenä päivänä saapumaan saman hallituksen eteen olemaan läsnä tädin jälkisaännöksen avaamisessa. Mestari Schmidt ei epäillyt hetkeäkään saavansa täti vainaansa koko suuren omaisuuden omaksensa ja menetteli siinä suhteessa varomattomasti, mikä vasta myöhemmin tuli ilmi. Määrättyinä päivinä läksi hän matkaan ja käveli tuon viiden tunnin matkan jalkasin. Jalkapatikassa palasi hän kotiinkin, mutta ei iloisena ja toivokkaana, vaan mieli täynnä pettyneen toivon katkerimpia tunteita. Tädin perinnöstä ei tullut mitään. Vanha nainen oli, ell'en erehdy, määrännyt koko omaisuutensa hyväatekeväisille laitoksille, ja, lyhyesti sanoen, värjärimme ei saanut mitään. Oliko katkera toiveitten pettymys tahi vilustuminen syynä -- kotiintultuaan valitti hän itseään viluttavan, mutta selitti ohitsemenevän nuhan syyksi pahoinvointiinsa. Seuraavana päivänä tunsu hän vuorottain vilua ja kuumetta ja joulukuun toisena päivänä pääsi kipu jo niin valloilleen, että hän oli pakoitettu noutamaan lääkäriä. Lääkäri tuli ja pelkäsi lavantaudin siitä syntyvän. Kaikenlaisia rohtoja koetettiin taudin estämiseksi, mutta sairaan tila tuli yhä huonommaksi. Mies houri paljon, eikä viimein ollenkaan päässyt hourailemisistaan. Sekavaa puhetta vaihteli valituksen kanssa hänen hengenvakuutuksestaan. Hänen rouvansa ei käsittänyt hänen tilaansa, sillä hän arveli aivan oikein hengenvakuutuksen juuri olevan sairaalle lohdutukseksi. Sentähden luuli hän, syystä ett'ei voinut aavistaakaan totuutta, miehen valitukset ja voitotukset kuumeen houraukseksi, eikä sen enempää tiedustellut syytä siihen. Viimein menehtyi sairas tautiinsa ja kuoli joulukuun kolmantenatoista päivänä. Silloin selkeni, minkä tähden hengenvakuutus häntä niin tuskastutti hänen viimeisinä elonpäivinä. Tietäkää, hän oli *myynyt* hengenvakuutuskirjeensä muutamasta taalerista ja siten jättänyt vaimonsa ja lapsensa katkerimman surun ja hädän omaksi. Yhtiö tietysti maksoi vakuutussumman, mutta, valitettavasti kyllä, ei niiden hyväksi, joitten hätää lievittämään se oikeastaan oli aiottu. Hengenvakuutuksen siunaus oli siinä *pilattu ja tuhlatu*, eikä perheenisän myöhäinen katumus enää voinut tehdä tapahtunutta asiaa tapahtumattomaksi."

"Sepä oli ikävä, sangen ikävä seikka", virkkoi neuvoksetar asiamiehen vaiettua. "Käsittämätön sokeus miesraukan puolelta! Voisi tuskin uskoa semmoista taitavan tapahtua!"

"Mies menetteli tosiaankin hullusti ja varomattomasti", sanoi neuvos. "Mutta hän olisi ollut vielä onnettomampi, jos hän ei ensinkään olisi vakuuttanut henkeänsä."

"Niin", vastasi asiamies merkitseväisesti, "moni ei sitä ollenkaan tee ja valittaa myöhemmin laiminlyömistänsä mitä katkerimmin. Monesti on juuri niin, kuin olisivat ihmiset sokeat. Mieleeni muistuu juuri eräs sellainen tapaus. Eräs kauppias Chemnits'issä -- kutsukaamme hänet Beckeriksi -- vakuutti kesäkuun alussa vuonna 1855 henkensä viidestätoista sadasta taalerista, jotka olisivat maksettavat jos hän kuolisi seuraavan vuoden kuluessa. Kun piirilääkäri B----n todistus oli sangen puoltava, annettiin todistus kesäkuun neljäntenätoista päivänä ja lähetettiin asiamiehelle Chemnits'iin. Muutaman päivän kuluttua saapui todistus takaisin johtokunnalle ynnä kirjoitus asiamieheltä, jossa hän ilmoitti käyneensä tapaamassa kauppias Beckeriä jättääksensä hänelle todistuksen ja saadaksensa häneltä maksun siitä; hän ei tavannut herraa kotona, vaan kuuli hänen menneen tavalliseen iltaseuraansa. Asiamies ilmoitti todistuksen saapuneen, mutta meni kuitenkin samaan seuran ilmoittamaan kauppiaille itselleen että todistus oli saapunut. Ilmoitus antoi läsnäolijoille aihetta keskusteluun hengenvakuutuksesta ja eräs heistä sanoi hengenvakuutuksen ei olevan edullista kauppiamiehelle, kun hän voi paljoa paremmin käyttää rahojansa toimessaan.

"Kuulkaa vielä. Seuraavana aamuna tuli Becker asiamiehen luokse, ilmoitti hänelle miettineensä asiaa ja päättäneensä *olla lunastamatta* todistusta, vaan maksavansa ainoastaan satunnaiset maksut. Silloin lähetti asiamies todistuksen takaisin johtokunnalle ja siihen päättyi asia. Mutta emme vielä ole lopussa. Kuulkaa vaan!

"Heinäkuun viidentenätoista päivänä ei kauppias Becker voinut oikein hyvin ja tunsikin erinomaisen katumuksen hengenvakuutustodistuksen hylkäämisestä. Hän meni heti asiamiehen luokse ja pyysi häntä kirjoittamaan johtokunnalle, että hän oli päättänyt vakuuttaa henkensä. Johtokunta suostui siihen, tietysti sillä ehdolla, että Becker näyttäisi uuden lääkärintodistuksen, ettei hänen terveytensä ollut edellisestä tutkimuksesta muuttunut. Kun se todistus viipyi tavattoman kauan, tiedusteli johtokunta sitä suoraan lääkäriltä. Vastaus siihenkin viipyi monta päivää. Viimein saapui se ja kuului: "*Kauppias Becker on kuollut*". Niin oli hän, kun antoi toisen vaikuttaa päätökseensä, *menettänyt* perheeltänsä hänen oloissansa suuren summan, viisitoistasataa taaleria. Mitä siihen sanotte?"

"Minä sanon herra Beckerin osoittaneen perheensä vahingoksi olevansa sangen huikentelevainen ja päättämätön", vastasi rouva neuvoksetar, voiden ainoastaan vaivalla salata liikutustaan. "Kuulitko mies kultani?"

"Tietysti kuulin", vastasi mies sangen vakavasti ja melkein säikähtyneenä. "Huolimattomankin silmän täytyy senkaltaisissa tapauksissa huomata Jumalan kummallisen vallan. Minä kiitän teitä, hyvä herra Kluge, kertomuksistanne. Ne ovat sattuneet sydämeeni ja niitä tahdon sopivalla ajalla muistella. Pitäkää minua sillä välin osalliseksi pyrkijänä hengenvakuutusyhtiöönne. Kultalaivani -- minä tarkoitan neljännesvuosipalkkani -- saavuttua keskustelemme enemmän asiasta."

"Se minua ilahuttaa herra neuvos", vastasi asiamies, -- "ja minä takaan, ett'ette milloinkaan kadu, että olette pitänyt huolta perheenne tulevaisuudesta niin paljon, kuin ihmisen on mahdollista. Te tiedätte, ett'en puhu itsekkäisyydestä!"

"Minä tiedän, minä tiedän, hyvä Kluge", vastasi neuvos ja pudisti ystävällisesti asiamiehen kättä, sillä välin kuin rouva neuvoksetar ilosta ja onnesta säihkyvin silmin nyykäytti päätään hänelle. Hän siunasi sattumusta, joka saattoi kunnan miehen heidän kotiinsa, sillä hänen käyntinsä kautta näkyi hän vihdoinkin pääsevän innokkaimman toivonsa perille, Herra Klugen mentyä kavahti hän miehellensä kaulaan ja kiitti häntä ilon kyyneleet silmissä.

"Niin, niin", virkkoi neuvos ystävällisesti silittäen vaimonsa poskea, -- "kunnan Kluge sai todellakin kertomuksillaan sydämeni sykkimään ja omantuntoni liikutetuksi. Menetelkäämme päättäväisemmin kuin herra Becker, ett'emme, kuten hän, pilaa tulevaisuuden menestystä. Heti saatuani varoja tahdon vakuuttaa henkeni."

Kolmas luku.

Säästetty ja menetetty.

Sillä kertaa puhui neuvos Heimberger täyttä totta. Hän oli sangen tarkasti lukenut vakuutusyhtiön osoitteen ja eri vakuutustavoista, joita yhtiö tarjosi, valinnut sen, joka näkyi parhaiten sopivan hänen oloihinsa. Hän päätti vakuuttaa henkensä kahdesta tuhannesta taalerista rouvansa ja poikansa hyväksi, mikä summa maksettaisiin heille hänen kuolemansa jälkeen. Siihen tarvitsi hän tosin maksaa vuosittain noin neljäkymmentä taaleria, mutta hän toivoi, ja syystä kyllä, voivansa aina saada sen summan säännöllisellä säästäväisyydellä kootuksi.

Vielä enemmän. Hän ei tyytynyt siihen, että hankki itselleen henkivakuutuksen siunatun edun, hän koetti vielä kehoittaa toisiakin sitä tekemään. Monen luona näki hän siinä turhaa vaivaa, mutta erään luona se onnistui ja juuri senkaltaisen, jolla ei ollut helppo saada tarpeellisia varoja siihen, nimittäin kirjeiden kulettaja Wagnerin, joka tietysti kallistui enemmän esimiehensä mielipiteiden mukaan kuin mitä kentiesi olisi tehnyt jonkun muun sitä ehdotellessa. Paitsi sitä pidettiin kirjeiden kulettaja Wagneria vallan oikein luotettavana ja kunnan miehenä, jolla oli enemmän älyä ja käsitystä, kuin tavallisesti huomataan hänen vertaisillansa. Kanslianeuvos Heimbergerin eräänä päivänä selittäessä hänelle hengenvakuutuksen etuja, nyykäytti hän suostuvaisesti päätään ja näkyi vakavasti laskevan asian sydämellensä.

"Asia on minusta vallan mukava, herra neuvos", sanoi hän. "Minä olen, kuten tekin, terve, voimakas mies parhaassa iässäni, eikä minulla ole ollut tähän saakka edes hammassärkyä, -- mutta kuka takaa minulle, että rakas Jumala enää sallii minun kauan pysyä näin terveenä? Sanankulettaminen pitkin maata on usein, varsinkin kauniina vuodenaikoina, sangen hupainen ja oleskelemisen kautta raittiissa ilmassa vahvistavakin, mutta tietäkää, talvisaikoina, jolloin usein täytyy liikkua jääkylmässä pakkasessa, jolloin raivoava myrsky jäädyttää jäsenet ytimiin asti, tahi sakea lumipyry soentaa silmät, ett'ei enää voi löytää tietä eikä polkua -- silloin on sanankulettamisella varjopuolikin. En juuri pelkää kuolemaa, sillä minä olen koko elinaikani täyttänyt parhaan taitoni mukaan velvollisuuteni, ja luulenpa, ett'ei minun tarvitse vavista, kun taivaan Jumala kerran mahtisanansa kautta kutsuu minut tuomionsa eteen -- mutta kuitenkin värisyttää minua monesti, kun ajattelen mihin tilaan joutuvat vaimoni ja poikani Vilho, joka on saman ikäinen kuin teidän Edwardinne ja käy samaa kouluakin kuin hän. Elsbet'ini, vaimoni, suhteen ei suruni ole aivan suuri. Hänelle jää pieni eläkeraha, jolla hän kyllä tulee toimeen. Mutta Vilho! Siinäpä mutka, ja luulenpa, että olisi oiva asia, jos voisin sanoa itselleni, että poika kuoltuani voisi nostaa neljä tahi viisi sataa taaleria. Niin Jumal'auta, kaunis asia, joka kyllä sietää uhrauksia. Sentähden kiitän teitä herra neuvos hyväntahtoisesta esityksestänne, josta vielä tänään aion keskustella eukkoni kanssa. Jos hän on samaa mieltä kuin minä -- ja sen uskon jo ennakolta, sillä hän on oiva ja älykäs vaimo, -- niin saa herra asiamies Kluge minun kanssani tekemistä. Niin, niin, sen saa hän, ja vieläkin paljon kiitoksia, herra neuvos, että huomautitte minua siitä hyväatekevästä kelpo laitoksesta!"

Herra neuvos iloitsi kunnan miehestä, jonka yksinkertainen puhe vielä enemmän vakuutti häntä päätöksessään tulla osalliseksi hengenvakuutuksen eduista.

Niin koitti heinäkuun ensimmäinen päivä; virkamiesten palkat maksettiin, kuten aina ennenkin, säännöllisesti sinä päivänä ja neuvos Heimberger pani pienen summan rahoistansa syrjälle, pitääksensä ne valmiina vakuutustodistuksen lunastamiseksi; toisen summan pisti hän taskuunsa, maksaaksensa velkansa asiamies Klugelle ja lopun antoi hän rouvallensa taloudentarpeisiin kuukauden kuluessa.

"Sinun täytyy menetellä säästäväisesti, Annaseni", sanoi hän, "mutta tiedähän, ett'emme muuten voi hankkia itsellemme vakuutustodistusta."

"Oi, ole huoletta, mies kultani", vastasi Anna rouva erittäin onnellisena toivonsa täyttämisestä, "minä kyllä tulen toimeen lainaamatta, eikä sinun tarvitse huomata sanottavaa puutetta. Oivan herra Klugen viidestä kolikosta olen tuskin käyttänyt kolmatta osaa ja loppu on kaunis apu talouden toimissa. Älä siis huoli siitä, kyllä kaikki käy hyvin."

Herra neuvos kiitti säästäväistä, ymmärtäväistä vaimoansa ja meni suoraan asiamiehen luokse, jolle hän ensin mitä suurimmalla kiitollisuudella maksoi velkansa.

"Ja puhukaamme nyt, hyvä herra Kluge, hengenvakuutuksesta", sanoi hän. "Tahtoisin vakuutta omilleni kaksituhatta taaleria kuolemani jälkeen ja kysyn teiltä sentähden, mitä minun on sitä varten tekeminen?"

"Katsokaa, hyvä herra neuvos, se ilahuttaa minua enemmän, kuin jos olisitte antanut minulle ilmaiseksi kiiltäviä kolikoita", vastasi asiamies ystävällisesti, tyytyväisesti hieroen käsiänsä. "Minua ilahuttaa teidän tähtenne ja vielä enemmän hyvän, oivan rouvanne tähden, jonka sydämeltä te varmaan siten nostatte raskaan huolen. Mitäkö teillä on sitä varten tekemistä? No, se ei ole paljon. Huomenna varhain lähetän teille lääkärin tutkimaan ruumiillista terveyttänne, eikä teidän tarvitse muuta kuin vastata hänen virkaan kuuluviin kysymyksiinsä. Kaikki muu on minun tehtäväni, ja minä kyllä pidän huolta, ett'ei mitään tule laiminlyödyksi. Vielä kerran, minua ilahuttaa kaikesta sydämestä, että olette tehneet semmoisen päätöksen!"

"Kiittäkää itseänne siitä!" vastasi neuvos nauraen. "Käydessänne luonamme taannoin innostutitte minua niin kertomuksillanne hengenvakuutuksen pilatuista siunauksista, että minun mihin hintaan hyvänsä täytyi rauhoittaa omatuntoni. Eikö kirjeiden kulettaja Wagner ole käynyt luonanne?"

"On kyllä", vastasi herra Kluge nyökkäyttäen päätään. "Hän kertoi teidän kehoittaneen häntä vakuutukseen ja näkyi olevan siitä erittäin kiitollinen. Jo viikko sitte lähetin hänelle vakuutustodistuksen, joka hänen kuoltuansa tuottaa hänen perheellensä viisisataa taaleria. Mies oli sangen iloinen paperin omistamisesta ja mitä luulette yksinkertaisen miehen vastanneen, kun kysyin häneltä, eikö hän kadu, että maksoi siitä niin paljon rahaa? 'En, herra asiamies', sanoi hän, 'en vähintäkään kadu rahan maksoa. Suloinen tieto, että olen järestänyt asiani ja pitänyt huolta perheestäni, saavuttakoon kuolema minut tänään tahi huomenna, se tieto on niitä muutamia taaleria kallisarvoisempi, joita paitsi me kyllä säästäen voimme tulla toimeen.' Rouva, kuten näyttää, kelpo ja ymmärtäväinen vaimo, oli samaa mieltä kuin mies ja heidän poikansakin, noin kymmenen tahi yksitoista vuotias nuorukainen, -- kuulkaa herra neuvos, oli oikein liikuttavaa kuulla mitä se pieni vesa sanoi. 'Isä', sanoi hän, 'sä olet niin hyvä, sä maksat niin paljon rahaa, jott'emme me, äiti ja minä, joutuisi hätään, ja sentähden aiot päälle päätteeksi tyytyä iltasin yhteen olutlasiin vaikka tavallisesti olet tähän asti juonut kaksi. Mutta sitä et saa, isä! Katso, äiti on usein nuhdellut minua, että kulutan niin paljon vaatteita, jotka maksavat sinulle paljon rahaa, ja äiti oli oikeassa, sillä minä olen repinyt paljon kevytmielisyydestä ja huolimattomuudesta. Mutta täst'edes, isä, sen lupaan sinulle, tahdon pitää tarkan vaarin itsestäni, että vaatteeni kestävät kahta vertaa kauemmin kuin tähän asti.' Minä sanon teille, herra neuvos, että mieleni teki suudella nuorukaista niistä sanoista, ja selvästi huomasin, miten ne ilahuttivat hänen vanhempiansa oikein sydämen pohjaan asti."

"Niin varmaan kelpo poika!" sanoi neuvos Heimberger suostuvaisesti. "Toivon, ett'ei minun Edwardini ole häntä huonompi. Mutta hyvästi nyt, hyvä herra Kluge -- minun täytyy mennä virkahuoneelleni. Ja huomenna varhain siis..."

"Lähetän teille lääkärin", jatkoi herra Kluge. "Tavan mukaan vaan, sillä jo sadan askeleen päässä huomaa selvästi teidän olevan terveysuksisen miehen. Nöyrin palvelijanne, herra neuvos."

Seuraavana aamuna saapui lääkäri säännöllisesti, tutki neuvoksen terveyden tilan ja näytti olevan vallan tyytyväinen.

"Teidän tarjoomustanne on yhtiö tuskin hylkäävä", lausui hän. "Harvoin voi löytää yhtä tervettä ruumista kuin teidän."

Kaikki vakuuttamiseen kuuluvat säännöt olivat jo täytetyt; asiamies Kluge oli lähettänyt lääkärin todistuksen toisten tärkeitten paperien joukossa "Idunan" johtokunnalle ja rouva neuvoksetar odotti hartaasti vakuutustodistuksen saapumista -- kun ihan odottamatta vielä ilmaantui rikkaruohoa nisun sekaan, uhaten täydellisesti tukehuttaa hyvän kylvön.

Muutama päivä kerrotun tapauksen jälkeen kävi neuvos Heimberger nimittäin "Harmonio" seurahuoneella, missä kaupungin n.k. ylimykset tavallisesti kokoontuivat iltasin vähän korttia lyömään tahi hauskaan jutteluun. Hän tapasi siellä useita tuttavuuksia, muun muassa kauppias Meyerheiminkin, kaupungin rikkahimman miehen, jota moni piti sen älykkäimpänäkin -- luultavasti siitä syystä, että hänen oli kauppatuttunsa kautta ynnä suurella menestyksellä onnistunut koota melkoiset varat. Meyerheim viittasi hänet luoksensa, vielä toisiakin herroja yhtyi heidän seuraansa ja vilkas keskustelu syntyi kaikenlaisista asioista, jonka kestäessä, kääntyen toisesta aineesta toiseen, hengenvakuutusyhtiötkin tulivat puheeksi. Moni selitti puolustavansa, moni vastustavansa niitä. Ensimmäinnettujen joukkoon kuului neuvos Heimberger, joka innokkaasti ja lämpimästi kiitti niiden siunattua hyötyä ja viimein mainitsi samana päivänä ryhtyneensä tarpeellisiin toimiin vakuuttaaksensa henkensä kahdesta tuhannesta taalerista.

"No, siinä olette menetelleet oikein hullusti, Heimberger", lausui rikas Meyerheim, joka oli siihen asti äänettä kuunnellut keskustelua. "Oikein hullusti, ystäväni! Vaan se ei todellakaan ole kummastuttavaa! Suurin osa virkamiehistä on epäkäytännöllisiä ihmisiä, jotka eivät tiedä arvostella rahaa. Kauppamiehelle, *älykkäälle* kumminkin, ei milloinkaan joutuisi mieleen heittää rahojansa semmoisiin yhtiöihin, ja miksi ei? sentähden, että voi itse edullisemmasti käyttää ja vaihtaa niitä. Koko juttu ei ole muuta kuin muutaman voitto monen

vahingoksi. Siinä on pari tusinaa miehiä kokoontunut, he ovat hankkineet rahamäärän ja perustaneet hengenvakuutusyhtiön. Heidän tarkoituksensa on muka tehdä ihmiskunnalle, siis jokaiselle erityisellekin, hyvä työ. Mutta minun täytyy kuitenkin tunnustaa, ett'ei minun käsitykseni rakkaudesta lähimmäiseen uletu niin pitkälle, että voisin uskoa noitten Lontoon, Hampurin, Berlinin, Hallen tahi muiden yrittäjien tarkoittaneen ainoastaan lähimmäisensä onnea. Semmoista lapsellisuutta älköön kukaan uskotelko minulle. Jos kaksi tekee kauppaa keskenänsä, niin harvoin voittaa kumpikin, mutta kun nuot perustajat tahtovat voittaa -- ja että he sen tekevät, ovat he luultavasti laskeneet, -- niin olen minä ja jokainen, joka joutuu heidän yhtiöönsä, se, jonka taskusta noitten herrojen voitto lähtee. Älkää siis puolustako hengenvakuutusyhtiötä, hyvä Heimberger. Hyvä perheenisä hoitaa omaisuutensa itse ja kiittää moisten voittoja toivovien herrojen avusta, mutta ei suostu heihin. Jos tahdotte säästää, hyvä, niin asettakaa rahanne minun kauppaliikkeeseni. Viisikymmentä taaleria vuodessa tekee kymmenessä vuodessa viisisataa taaleria, ja jos laskemme korkoa koroista, saamme melkein puolet lisää. Se summa on teidän omanne ja te voitte milloin hyvänsä nostaa sen, kun sitävastoin rahat, jotka maksatte vakuutusyhtiölle, ovat pohjattomaan syvyyteen heitettyjä ja ovat ijäiseksi kadotetut. Älkää siis menetelkö tyhmästi, Heimberger ystävänä!"

Heimberger ja kaikki muut läsnäolijat säpsähtivät. Meyerheimiä pidettiin tottuneena rahamiehenä ja hän esitti mielipiteensä niin vakuuttavasti, ett'ei kukaan tohtinut väittää vastaan. Heimbergerkin tunsu mielensä ihan kääntyneeksi; ehdotus asettaa säästönsä Meyerheimin luo oli hänestä selvä ja näytti hänestä erittäin edulliselta. Hän saisi silloin pitää rahansa ja pitäisi kuitenkin huolta vaimostaan ja lapsestansa. Että hän ensimmäisenä, toisena tahi kolmantena vuonna voisi kuolla, ja että hänen vähäiset säästönsä silloin olisivat jotenkin riittämättömät, sitä hän ei miettinyt. Kukapa aina kuolemaansa muistelisi!

"Luulenpa olevanne oikeassa, Meyerheim!" sanoi hän hetkisen mietittyään. "Jos *yhtiöllä* on hyötyä rahoistani, voi sitä minulla *itselläni*kin olla! Olkoon menneeksi! Minä tuon teille huomenna ensimmäiset säästörahani!"

"Siinä teette oikein", vastasi kauppias tyytyväisesti. "Minun toimeeni ei tosin kuulu ryhtyä tuommoiseen pääoman tallentamiseen, sillä minä olen varakas kyllä, voidakseni olla semmoisia vähäpätöisiä summia ilman, vaan vanhan ystävyuden tähden voi se kuitenkin jonkun kerran tapahtua. Tuokaa siis rahanne Jumalan nimessä."

Seuraavana aamuna hämmästyti rouva neuvoksetar suuresti, kun hänen miehensä ilmaisi mielipiteensä muutoksen, ja hän ponnisti kaikki kehoitusvoimansa, saadakseen miehensä pysymään alkuperäisessä päätöksessään. Mutta Heimberger pysyi vakavana. Meyerheimin oli onnistunut saattaa hänet lujasti uskomaan, ett'eivät hengevakuutusyhtiöt tarkoittaneet muuta kuin perustajien rikastumista toisten vahingoksi ja siinä, ei ainoastaan pintapuolisessa, vaan väärässäkin luulossa, riippui hän uppiniskaisesti kiinni, huolimatta ymmärtäväisemmän rouvansa rukouksista ja kyyneleistä. Hän kertoi melkein sanasta sanaan, mitä Meyerheim edellisenä iltana oli lausunut ja pysyi mielipiteessään, että niin oli asian oikea puoli ja sanoi sen lujasti uskovansa. Kun rouva yhä vielä vastusti, yhä uudestaan koetti taivuttaa häntä ja rukoili häntä olemaan hylkäämättä parempaa mielipidettänsä väärän hyväksi, suuttui mies viimein, tarttui hattuunsa ja keppiinsä, pisti rahat, joilla hänen piti maksaman odotetun vakuutustodistuksen lunastus, taskuunsa ja riensi pois.

"On jo kylliksi valitettu ja lorueltu", huusi hän ovesta rouvallensa; "nyt olen väsynyt koko juttuun ja aion toimia. Hyvästi, lapseni! Minä menen Meyerheimin luoksi ja jos Kluge tulisi, voit sanoa hänelle minun muuttaneen mieleni. Hyvästi!"

Hän sulki oven jälkeensä ja jätti rouvansa itkien istumaan sohvaan. Siinä tapasi hänet hetken perästä herra Kluge, joka ilosta sähköyvin silmin astui huoneeseen, riemullisesti heiluttaen pientä paperikääröä ilmassa.

"Viimein!" huudahti hän -- "viimein on se saapunut, todistus nimittäin!" Samassa huomasi hän rouva neuvoksettaren itkusta punaiset silmät ja hänen riemullinen ilonsa muuttui säikähdykseksi.

"Taivaan tähden, arvoisa rouva, mitä on tapahtunut?" kysyi hän. "Eihän kuitenkaan mitään onnettomuutta,

toivon ma?"

"Minulle kuitenkin onnettomuus", vastasi rouva neuvoksetar pyyhkien silmiänsä ja koettaen tyyntyä. "Te kyllä olette samaa mieltä, herra asiamies, ilmoittaessani teille ikävän kohdan, että mieheni viime yönä tahi oikeammin eilen illalla on muuttanut mielipiteensä hengenvakuutuksesta eikä enää tahdo kuulla siitä puhuttavan."

"Mutta kuinka se on mahdollista?" kysyi asiamies äärettömän säikähtyneenä. "Olihan hän muutama päivä sitte niin innokas ja nyt olisi hän siis muuttanut mielensä! Kuinka se kumma on tapahtunut?"

Rouva kertoi hänelle, miten kaikki oli tapahtunut ja toisti Meyerheimin sanat, jommoisina hän oli ne kuullut mieheltänsä. Tavallisesti iloinen asiamies muuttui tuiman näköiseksi ja polki vihasta jalkansa lattiaan.

"Siinäpä se on!" huudahti hän. "Semmoisethan noitten ihmisten pintapuoliset mielipiteet ovat, ihmisten, jotka ylvästelevät kultasäkeistänsä ja viisaudestaan sekä ylepeästi katselevat ja tuomitsevat laitoksia, joitten siunausta he eivät likimainkaan voi käsittää. Itsekkäisyyskö, omanvoiton haluko olisivat siis hengenvakuutusyhtiöissä vallitseva perusajatus? Valhe! Valhe! Ajatus, joka on synnyttänyt ne on suuri ja ylevä eikä siinä ole mitään noita halpoja perusteita, joista herra kauppias tahtoo ajattelelmattomuudessaan syyttää niitä -- se ajatus on: *yhdistys tekee vahvaksi*. Mikä vahinko, suuri vahinko, ett'en eilen sattunut käymään 'Harmoniassa', olisin tahtonut selittää asian herra Meyerheimille. 'Kysyn teiltä', olisin sanonut hänelle, 'kuka vakuuttaa lapsillenne teidän kuoltuanne sata taaleria, jos te maksaisitte hänelle kaksi äyriä päivässä? Paras ystäväne ei sitä tekisi, eikä voisikaan! Mutta hengenvakuutus yhtiöt tekevät ja *voivat* tehdä sen, juuri sentähden, että *yhdistys tekee vahvaksi*. Jos te tänään vakuuttaisitte henkenne tuhannesta taalerista ja viikon perästä kuolisitte halvaukseen, niin mitä yhtiö voittaisi teidän vakuutuksestanne? Ja lisäksi', -- olisin sanonut hänelle -- 'miksi ette itse tee saappaitanne ja vaatteitanne kun, teidän mielipiteenne mukaan, räätäli ja suutarikin tahtovat voittaa teiltä rahaa? Miksi ette itse rakenna rautateitä? Siksi, ett'ette sitä *voi!*. Yhtä vähän voitte yksin perustaa hengenvakuutusyhtiötä.' Niin olisin lausunut hänelle ja vielä lisännyt: 'Yhtä vähän kuin kuolonhetkenä on Jumalan hylkääjää, yhtä vähän on silloin hengenvakuutuksen vihollista. Jos silloin voisin katsoa teitä lakastuviin silmiin, niin voisin varmaan lukea niissä katumusta, että terveinä päivinänne kevytmielisessä ylpeydessänne halveksitte hengenvakuutusta ja huolimattomasti hylkäsitte sen siunatut edut.' Niin olisin puhunut ja olen varma, ett'ei herra Meyerheimillä olisi ollut mitään järjellistä väitettävää mielipidettäni vastaan!"

"Ah, vallan samaa minäkin ajattelen asiasta", lausui rouva neuvoksetar huoaten. "Jos vaan voisin taivuttaa miehenikin uskomaan niin. Jospa vaan voisin viedä hänet kahdelle kuolinvuoteelle, joista toinen on henkensä vakuutuksen kautta runsaasti pitänyt huolta vaimostaan ja lapsestansa, toinen puolustamattomalla välipitämättömyydellä laiminlyönyt sen! Ah, jos voisin näyttää hänelle toisen rauhan ja toisen tuskan ja toivottomuuden, niin kääntyisi hän varmaan takaisin oikealle tielle. Mutta -- kaikki rukoukseni ja kyyneleeni eivät ole auttaneet vähääkään! Edward raukkani! Jospa et sinä vaan kerran saisi maksaa isäsi hulluutta! Hänen tähtensä minä vaan tahtoisin vakuutusta."

Taasen nousivat kyyneleet hänelle silmiin ja juokisivat hitaasti raskaina pisaroina hänen poskiansa alas. Asiamies Kluge katseli murheellista rouvaa, vilpittömästi sääliä häntä.

"Kuulkaa, rouva neuvoksetar", virkkoi hän hetken aikaa mietittyään, -- "koettakaamme vielä jotakin. Omalla edesvastuuksellani pidän vakuutuksen vielä muutaman päivän lukon takana lähettämättä sitä pois. Kentiesi onnistuu teille sinä aikana voittaa miehenne epäilykset ja karkoittaa pilvet, jotka himmentävät hänen järkensä. Jos ei, niin olemme molemmat kumminkin täyttäneet velvollisuutemme ja voimme olla rauhassa omantuntomme puolesta."

Sydämellisesti kiittäen suostui rouva kelpo miehen tarjoukseen, vaikk'ei hän juuri tohtinut toivoa suurta menestystä uusille yrityksillensä. Heti sen jälkeen jätti herra Klugekin hyvästi ja otti tietysti

hengenvakuutustodistuksen mukaansa. Hänen mentyänsä vaipui rouva Heimberger syviin ajatuksiin. Jotakin erittäin tärkeätä lienee se ollut, joka niin perin juurin kiinnitti hänen ajatuksensa. Hänen pitkän hetken perästä ottaessaan kätensä kasvoiltaan, kimelsi hänen otsaltansa tyyni loisto, hänen silmänsä säihkyivät, hänen huulensa hymyilivät ja kaikki surun ja murheen jäljet olivat kadonneet hänen kasvoistansa.

"Niin sen pitää oleman ja tapahtuman", mumisi hän itsekseen ja meni sitte yhtä ahkerasti kuin ennenkin askaroimaan taloudellisissa toimissaan.

Neljäs luku.

Jumalan koetus.

Aika kului ja taasen oli talvi -- kova talvi, ja sen mukana ankarat pakkaset, raivoavat myrskyt ja sakeat lumipyryt. Rouva neuvoksetar oli kyllä asiamies Klugen neuvon mukaan innokkaasti rukoillut miestänsä, ett'ei antaisi kauppias Meyerheimin soaista itseänsä, mutta, kuten hän jo edeltäkäsin arvasi -- turhaan. Neuvos Heimberger pysyi lujana eikä enää tahtonut kuulla puhuttavan koko hengenvakuutusjutusta.

Vallan vastoin kuin olisi sopinut toivoakaan kesti rouva toiveittensa täydellisen pettymisen todellakin ihmeteltävän tyyneesti ja kärsivällisesti; hän ei osoittanut vähintäkään närkästystä, ei viitannut kertaakaan innokkaasen toiveesensa, tehtyänsä viimeisen rynnäkkönsä miehensä sydäntä vastaan, eikä näkynyt ollenkaan enää muistelevan koko vakuutusta.

Toisin oli herra Heimbergerin laita. Tavattoman kylmän talven edellisenä syksynä oli hän luultavasti kovasti vilustunut. Paha yskä, joka ei edes yöllä jättänyt häntä rauhaan, vaivasi häntä monta viikkoa eivätkä mitkään rohdot, ei totilääkkeet eikä lääkärin antamat voineet parantaa häntä siitä. Hän tunsii olevansa sangen kipeä ja hänen ruumiilliseen tautiinsa yhtyi vielä alakuloisuus, jommoista ei aina terve ja iloinen mies koskaan ennen ollut tuntenut. Hän rupesi epäilemään pääsisikö hän milloinkaan kiduttavasta yskästänsä ja kuolonajatuksetkin näkyivät rupeavan hänen mieltänsä rasittamaan.

"En tiedä", lausui hän eräänä päivänä käreällä äänellä rouvallensa, -- "en tiedä, olisiko minun ollut parempi pitää hengenvakuutustodistus. Kelpo Kluge on kuitenkin oikeassa: ihminen ei ole varma terveydestänsä ja jos Jumala kutsuisi minut luoksensa, voisin kuitenkin huoletta kuolla jos tietäisin, ett'ette kuolemani jälkeen tule kärsimään puutetta. Kauppias Meyerheimille antamani viisikymmentä taaleria eivät riittäisi pitkälle!"

Rouva neuvoksetar kohotti olkapäitään, vaan ei lausunut sanaakaan. Mitä hän olisikaan voinut sanoa? Nuhteet olisivat olleet liian myöhäiset, eikä asian laitaa voitu muuttaa. Hän oli siis äänettä ja mieskin keskeytti äkkiä puheensa ja rupesi puhumaan toisia asioita, juuri kuin olisi häntä hävettänyt, että oli sallinut rouvansa katsahtaa sieluunsa.

Talven alussa parani herra Heimbergerin tila vähän ja samassa määrin kuin hän parani, vaikka terveys ei läheskään vielä ollut entisellensä, näkyivät syvät varjotkin haihtuvan, jotka raskaasti painoivat hänen mieltänsä. Hän ei kertaakaan maininnut hengenvakuutusta eikä rouvakaan huolinut muistuttaa häntä siitä -- luultavasti sentähden ett'ei tahtonut turhaan saada häntä liikutetuksi.

Eräänä päivänä tammikuun loppupuolella -- silloin oli tuima pakkaneen, vaikka taivas piili syvien pilvien peitossa, jotka joka hetki uhkasivat pudota alas sakeana lumisateena -- astui kirjeen kulettaja Wagner neuvos Heimbergerin asuin huoneeseen, johon hänet oli eri viestillä kutsuttu.

"Minua pahoittaa, Wagner", alkoi esimies ystävällisesti, -- "mutta teidän täytyy, vaikka jo hämärtää, vielä lähteä Waldheimiin. On kysymys tärkeitten paperien lähettämisestä, joitten välttämättömästi täytyy huomenna varhain olla sikäläisen tuomarin käsissä."

"Minä olen valmis, herra neuvos", vastasi lähettiläs. "Onhan se minun velvollisuuteni eikähän lopuksi kahden tunnin matka Waldheimiin ole niin perin pitkä. Toivon jo kello yksitoista illalla ehtiväni sieltä takaisin."

"Sitä parempi", vastasi neuvos jättäen lähettiläälle sinetillä lukitun paperitukun. "Tässä ovat asiakirjat. Pitäkää vaari niistä, Wagner. Ne ovat kalliita arvopaperia, enkä minä juuri sentähden tahdo uskoa niitä muun kuin ihan luotettavan miehen käsiin. Teidän täytyy hankkia itsellenne Waldheimin tuomarilta vastaanottodistuksen ja huomenna odottaa teitä tullessanne toimihuoneeseen kaunis palkinto. Luottakaa minuun, Wagner!"

"Tiedän kyllä teidän tarkoittavan parastani", vastasi lähettiläs luottavaisesti. "Kaikissa tapauksissa voitte nukkua rauhallisesti; minä vastaan henkeni uhalla, että tukku säännöllisesti tulee perille. Onko teillä, herra neuvos, muuta käskettävänä?"

"Ei, Wagner", kuului ystävällinen vastaus. "Tahtoisin vaan muistuttaa teitä, että on kova pakkas ja että taivas uhkaa meitä lumipyryinä. Pitäkää siis vaari, ett'ette pimeässä eksy tieltä. On pahoja paikkoja matkalla Waldheimiin, nimittäin kivilouhikko."

"Niin, niin, minä tunnen ne kaikki yhtä tarkoin kuin oman huoneeni kaikki nurkat", vastasi lähettiläs huolettomasti. "Ja vilun torjumiseksi voi astua vilkkaasti, että pysyy lämpimänä. Huomenna varhain siis! Toivon teille nöyryimmäksi hyvää yötä, herra neuvos!"

"Onnea matkalle ja Jumalan haltuun", vastasi neuvos Heimberger, ja lähettiläs läksi.

Astuessansa lämpimästä huoneesta kadulle ja hengittäessään jääkylmää ilmaa tunsikin hän kovan värityksen tunkevan läpi koko ruumiinsa.

"Herra neuvos Heimberger on oikeassa, nyt on todellakin kovin kylmä", mumisi hän itsekseen. "Minun täytyy ottaa päällysnuttu mukaani, vaikka se tavallisesti on ollut minulle haitaksi."

Hän ohjasi askeleensa pientä taloa kohti, missä hänen asuntonsa oli, ja ehti sinne muutaman minuutin kuluttua. Astuessansa sisään, huomasi hän huoneen jo valaistuksi ja rouvansa illallisen valmistumisen puuhissa. Vilho, hänen poikansa, istui pöydän ääressä, lukien läksyänsä.

"Hyvää iltaa, lapseni!" tervehti hän. "Hyvä, Elsbet, että jo valmistat illallisen, minä haukkaan nopeasti muutaman palan ja sitte lähdän matkalle. Minun täytyy nimittäin vielä tänä iltana käydä Waldheimissa."

"Waldheimissako? Tämmöisessäkö pakkasessa?" huudahti rouva Elsbet pelästyneenä ja Vilhokin näytti säikähtävän. "Ei, on kuitenkin väärin pakottaa sinua ulos semmoiselle matkalle ihan pilkkopimeässä!"

"Väärin sinne, väärin tänne, vaimoseni", vastasi lähettiläs nauraen, -- "herroilla on valta käskä ja minun tulee täyttää velvollisuuteni, olkoon sitte yö tahi päivä. Minua päinvastoin miellyttää, että neuvos Heimberger määräsi juuri minut sille matkalle, sillä on kysymys erittäin tärkeästä asiasta, jonka vuoksi huomenna saan siitä erityisen palkinnon. Ole vaan huoletta, vaimo kultani! Kello kymmenen tahi yksitoista olen kaikessa tapauksessa kotona ja muutamat tunnit siihen asti kyllä kuluvat nopeasti!"

"Kuulepas isä -- anna minun tulla kanssasi!" huudahti Vilho, äkkiä hypähtäen seisolle.

"No, oletko hullu, poikaseni?" vastasi isä nauraen. "Mikä on päähäsi pistänyt? Semmoiselleko matkalle ja kahdeksantoista pykälän pakkaseen! Istahda lämpimän muurin viereen, se on paras, mitä voit tehdä!"

"Minä en tiedä, mutta minua peloittaa niin, isä, että sinun näin myöhään täytyy lähteä matkaan", sanoi poika, joka innokkaasti rakasti isäänsä. "Mieluisimmin menisin itse yksin, että sinä voisit jäädä kotiin lepäämään."

"Se ei käy päinsä, Vilho, lapsi kultani", vastasi isä. "Mutta ole huoletta vaan! Olenhan jo yli satakin kertaa käynyt samaa tietä niin yöllä kuin päivällä minkään tapaturman tapahtumatta; -- mitä siis juuri tällä kertaa minulle tapahtuisi? Paitsi sitä on armas Jumala kaikkialla, maantielläkin yön pimeässä ja olenhan minä velvollisuuttani täyttämässä. Ole siis huoletta ja anna minun lähteä rauhassa. Joutuun, äiti, anna minulle pari lusikallista lientä ja sitte eteenpäin!"

Hän nautti kiireesti lautasellisen lientä, pisti evääksi voileivän taskuunsa, kätki uskotut paperit huolellisesti rintataskuun, pani virkalakin päähänsä, tarttui matkasauvaansa ja aikoi jättää vaimonsa ja lapsensa hyvästi.

"Mutta etkö kumminkin ota päällysnuttua", kysyi Elsbet rouva pidättäen häntä.

"En, vaimo kultani", vastasi hän. "Ensin oli se minulla mielessä, vaan nyt olen toisin päättänyt. Liemi lämmitti ja jos ravakasti astun, ei pakkanen tee minulle haittaa. Hyvästi Elsbet! Hyvästi Vilho!"

Sen sanottuaan suuteli hän vaimoansa ja lastaan, jotka hellästi syleilivät häntä, irtaantui heistä ja riensi ulos yöpakkaseen.

Oli jo tullut pilkkopimeä, eikä ainoakaan tähti valaissut synkkyyttä, joka melkein esti löytämästä tietä. Lähettiläs oli kuitenkin niin varma asiastansa, että hän viisi huoli pimeydestä, vaan riensi nopeasti ja vakavasti eteenpäin. Muutaman minuutin kuluttua jätti hän kaupungin taaksensa ja astui kapealle, Waldheimiin vievälle tielle. Siellä oli kuitenkin parempi kuin ahtailla kaduilla korkeitten talojen välissä. Valkoinen, maanpintaa peittävä lumi levitti heikon vaalean valon ja Wagnerin silmätkin olivat jo tottuneet pimeyteen, jotta hän selvemmin voi erottaa tien. Kova pakkanen ei helpoittanut, mutta ei Wagner siitäkään huolinut, sillä vilkas liikunta totutti hänet ilmaan ja piti hänen ruumiinsa lämpimänä ja notkeana.

Kello oli juuri lyönyt kuusi hänen astuessansa kotikaupunkinsa torilla ja Waldheimin tornikello löi puolikahdeksan hänen saapuessaan sinne. Siis oli hän kulkenut kahden runsaan tunnin matkan puolessatoista tunnissa.

"Se kelpaa!" mumisi hän itsekseen. "Jos tuomari kohta laskee minut, voin jo ennen kello kymmentä olin kotona!"

Hän tunsu tuomarin asunnon jo entiseltään, eikä siis tarvinnut sitä tiedustella. Saavuttuaan perille soitti hän kelloa ja hänet laskettiin sisään. Mutta säikähdyksekseen kuuli hän siellä herra tuomarin olevan virkamatkalla ja häntä odotettavan kotiin vasta kello kymmenen paikoilla.

Se tieto kohtasi häntä ukkosenlyömän tavoin. Sillä tavalla voi tulla puoliyö, ennen kuin hän jälleen ennättäisi kotiin ja häntä tuskastutti jättää vaimonsa niin pitkäksi aikaa levottomuuden ja huolen valtaan. Mutta mitä tehdä? Hänen täytyi odottaa, kunnes tuomari palasi, sillä hänellä oli suora käsky jättää tärkeä tukku ainoastaan hänelle ja viedä hänen kirjoittamansa vastaanottodistukset takaisin. Ei mikään auttanut, hänen täytyi kärsivällisesti odottaa.

Tuomarin rouva surkutteli miesraukkaa ja miehensä kovaonnista poissaoloa, mutta ei hänkään voinut tehdä mitään sen poistamiseksi. Hän oli ystävällinen lähettilästä kohtaan, pyysi hänet lämpimään keittiöön odottamaan ja lämmittelemään ja käski palvelustyttönsä asettaa hänelle vähän ruokaa ja lasillisen viiniä. Se tapahtui. Wagner nautti muutaman palan kylmää paistia, joi pari lasillista viiniä ja koetti maltaa mielensä.

Vähä ennen kello kymmenen ratisivat vaunut ulkona ja seisahtuivat oven eteen.

"No vihdoin!" sanoi tyttö. "Se on meidän herramme! Minä tunnen sen pyörien rätisemisestä."

Se oli todellakin herra tuomari. Tuskin astuttuaan sisälle kutsui hän heti lähettilään, sanoi ystävällisesti

surkuttelevansa, että oli antanut hänen niin kauan odottaa, otti paperitukun, tutki sen sisältöä ja kirjoitti heti vastaanottotodistuksen. "Tässä", lausui hän ojentaessansa sen lähettiläälle. "Kaikki on järjestyksessä. Mutta aiotteko todellakin lähteä kotiin vielä tänä yönä?"

"Tietysti, herra tuomari", vastasi Wagner pannen ottotodistuksen kokoon ja pistäen sen samaan paikkaan, missä oli tallettanut paperit. "Vaimoni olisi levoton, ell'en tulisi, ja paitsi sitä tahtoo neuvos Heimberger huomenna varhain vastaanottotodistukseenne."

"No, kuten tahdotte, kelpo ystäväni", vastasi tuomari. "Mutta on paha ilma ja ell'eivät enteet minua petä, tulee se vielä pahemmaksi. Katsokaa itse ilmamittarin! Tän'aamusta on se laskeutunut enemmän kuin kokonaisen tuuman!"

"Lämpömittari ei estä minua täyttämästä velvollisuuttani", vastasi lähettiläs. "Minun täytyy todellakin lähteä, herra tuomari."

"No, minua pahoittaa", vastasi tuomari olkapäitään kohottaen. "Olisitte voineet jäädä tänne yöksi; mutta kun teidän välttämättömästi täytyy lähteä, niin tapahtukoon se Jumalan nimessä -- ja tässä, juokaa vielä tilkkanen viiniä, se vahvistaa teitä!"

Wagner otti lasin, jonka tuomari tarjosi hänelle, ja tyhjensi sen hänen terveydeksensä. Viini oli makeaa ja vahvaa, jommoista hän ei vielä koskaan ennen ollut maistanut ja virtaili tulentapaisesti hänen suonissaan ja jäsenissäänsä.

"Se varmaan virkistää", virkkoi hän, "sillä se lämmittää minut perinpohjin."

"Sen se tekeekin", vastasi tuomari ystävällisesti. "Jumalan haltuun nyt ja onnea matkalle!"

Lähettiläs läksi ja seiso i silmänräpäyksen perästä ulkona taivasalla.

Hänen odottaessansa lienee pakkane enentynyt, sillä jäinen ilma esti häntä melkein hengittämästä. Häntä värisytti ja hän tuns i itseänsä hieman pyörryttävän. "Varmaankin viinistä!" ajatteli hän. "Nyt vaan vilkkaasti eteenpäin, että voin poistaa vilun ja nopeasti joutua!"

Hän astui ravakasti ja ehti pian taasen kaupungin ulkopuolelle. Siellä vinkui jääkylmä tuuli hänelle vastaan ja enentyi pian todelliseksi myrskyksi. Wagner milt'ei katui ett'ei suostunut tuomarin ystävälliseen kehoitukseen ja jäänyt yöksi hänen luoksensa, niin, hän olisi palannutkin, ell'ei hän olisi hävennyt näyttää huikentelevalta. Siis rohkasi hän mielensä ja asettui myrskyä vastaan, lujasti päättäen taistella viimeiseen asti.

Mutta hän sai pian kokea, että semmoinen päätös oli helpommin tehty kuin suoritettu. Noin puolitien vaiheilla yhtyi enentyvään myrskyyn vielä taaja lumipyry. Tuuli puhalsi hänelle lumihiteet suoraan vasten silmiä, tehden hänet siten vallan sokeaksi. Siihen asti oli hän kumminkin erottanut tien, mutta silloin tuiskusi taivaasta ja maasta yht'aikaa ja onneton mies parka huomasi mahdottomaksi nähdä askeltakaan eteensä. Muutaman minuutin kuluttua oli hän eksynyt kapealta tieltä ja hänen täytyi käydä umpimähkään eteenpäin.

Wagner käsitti täydellisesti olevansa sangen arveluttavassa tilassa ja mietti, miten hän parahiten voisi siitä päästä. Hän tiesi, ett'ei suojapaikkaa ollut läheisyydessä. Siis oli hänellä ainoastaan kolme neuvoa. Joko kääntyisi hän takaisin, tahi pyrki eteenpäin myrskyssä ja lumessa, tahi etsisi avaralla tiellä paljaan taivaan alla paikkaa, missä hän kumminkin johonkin määrin olisi raivoavan rajuilman suojassa.

Ensimmäinen ehdotus olisi kenties ollut parhain, sillä siinä tapauksessa olisi myrsky ja lumi kohdannut häntä selkään ja hän niin muodoin olisi voinut helpommin kulkea eteenpäin. Mutta oli sangen epäselvä voisiko hän lumisella tiellä osata enää Waldheimiin ja paitsi sitä oli sinne, hänen laskunsa mukaan, pitempi matka kuin

kotikaupunkiin. Hän hylkäsi siis sen ajatuksen. Mitä sitte! Jääminen paljaan taivaan alle semmoisessa myrskyssä ei ollut juuri muuta kuin vapaatahtoisesti antautua kuoleman omaksi. Siis oli vaan kolmas ehto jälellä -- kotiin lähtö tuulessa ja lumessa.

Levättyään hetkisen jatkoi hän siis matkaansa entiseen suuntaan, tietysti umpimähkään, kun ei tiestä tahi polusta enää ollut jälkeäkään.

Tuulen vinkuna teki hänet kuuroksi ja kova pakkaneen ynnä jäiset lumihiteet rikkoivat hänen kasvonsa, ikäänkuin veitsellä viileskellen ja riistivät häneltä näön. Mutta ei hänellä ollut enää varaa valita -- hänen täytyi päästä eteenpäin ja voittaa kaikki esteet ell'ei hän kuten Brutus tahtonut tulla kuoleman omaksi. Siis eteenpäin vaan! Aina vaan eteenpäin!

Hänen rintansa aaltoili, hän oli tukehtua, hänen jalkansa horjuivat ja vaikka oli kylmä valui tuskan ja ponnistuksen hiki hänen otsaltansa. Myrsky raivosi yhä vaan ja yltyi välistä niin perin väkeväksi, ett'eivät väsyneen mies raukan voimat enää riittäneet taistelussa sitä vastaan. Hänen täytyi alinomaa seisahtua ja kaikin voimin vastustaa tuulen voimaa, ett'ei myrsky heittäisi häntä maahan. Tuulispään vähän levähtäessä pyrki hän eteenpäin, mutta se onnistui vaan huonosti. Hänen täytyi kaalata nilkkaluihin, usein polviin asti lumessa ja siten kävi matka tietysti ainoastaan hitaasti. Kuitenkin kesti hän, lepäsi silloin tällöin muutaman minuutin, pyrki taasen eteenpäin, levähti uudestaan ja lähestyi niin vihdoin vähitellen suojelevaa kotiansa yhä enemmän. Hän usko kumminkin niin ja se usko vahvisti häntä ja rohkasi hänen mieltänsä, vaikka sielun ja ruumiin voimat uhkasivatkin pettää.

"Jospa vaan jo olisin kivilouhoksen ohitse!" mumisi hän useasti itsekseen suodessaan itselleen muutaman silmänräpäyksen lepoa.

Hänellä olikin suuri syy pelätä niitä. Tie kulki nimittäin juuri niiden ohitse ja ne olivat erittäin jyrkät ja syvät. Päiväsellä, eikä yölläkään, jos vaan vähissäkin määrin voi erottaa tien, ei niistä ollut mitään vaaraa. Mutta myrskyisenä, pyryisenä ja pilkkosen pimeänä yönä saattoi niihin hyvinkin helposti pudota ja musertua alhaalla syvyydessä. Wagner tunsu vaaran ja teroitti kaiken varovaisuutensa ja ajatuksensa sitä välttääksensä.

Yhä eteenpäin kulki hän raivoavaa myrskyä ja lumipyryä kohden. Arvellessaan lähestyvän kivilouhikkoa tuli hän kahta vertaa varovaisemmaksi ja tutki aina maanpintaa ennen kuin astui, oliko se vakava. Silloin töytäsi hän pimeässä patsasta vasten, joka oli yksin tien varrella ja hänelle hyvin tuttu. Vaikka häneen sattui hyvin kovasti, huudahti hän ääneen, ei kuitenkaan tuskasta, vaan ilosta. Patsas oli ihan syvemmän louhikon reunalla. Wagnerin tarvitsi vaan astua muutama askel sivulle ja sitte suoraan eteenpäin, niin vaara oli ohitse.

Huojennetuin sydämin läksi hän astumaan niitä muutamia askeleita, ja jätti patsaan, johon hän oli tarttunut. Otettuaan kolme neljä askelta tunsu hän yhä vaan kovaa maata jalkojensa alla, mutta viidennellä astui hän tyhjään ilmaan, päästi kimakan hätähuudon ja katosi äkkiä pohjattomaan syvyyteen.

Mielensä huumeheidsessa, joka oli seurauksena melkein täydellisestä uupumuksesta, oli hän mennyt väärälle suunnalle ja vaaran välttämisen sijasta vaipui hän suoraan sen syliin.

Rouva Lisbet, lähettilään vaimo, odotti sillä välin, sydän täynnä kuolontuskaa ja pahoja aavistuksia, miehensä kotiintulon. Kello kymmeneen asti jaksoi hän vastustaa jonkun lähestyvän suuren onnettomuuden aavistuksiansa, mutta kymmenennen tunnin kuluttua ei hän enää voinut hallita levottomuuttaan; ja hänen tuskansa puhkesi ilmi kyynelvirtana. Samaan aikaan alkoi kova myrsky ja synnytti rouva paran vapisevassa sydämessä vielä suurempaa tuskaa ja levottomuutta. Kuitenkin oli hänellä vielä heikko toivo, että hänen miehensä voisi tulla joka silmänräpäys, että hänen täytyisi tulla, ja huolimatta jääkylmästä pakkasesta, joka tunkeusi pieneen huoneeseen, avasi hän melkein joka minuutin päästä ikkunan ja kuunteli ulos yöhön eikö hänen kelpo miehensä tuttuja askeleita jo kuuluisi. Mutta rouva raukka kuunteli turhaan. Hän ei kuullut muuta kuin myrskyn vinkunaa, irtaimen kattotiilien kolinaa ja rätinää sekä tuuliviirin ikävää narisemista tuulen

väännellessä sitä sinne tänne. Niin paljon kuin mahdollista kumartui hän ulos ikkunasta katselemaan pitkin katua, josta hänen miehensä piti tuleman. Vaan häntä ei näkynyt, hän näki ainoastaan siellä täällä tummia varjoja liikkuvan pitkin taloja, mutta ne olivat vaan himmeästi palavista lyhdyistä, joita myrsky raivoisasti heilutti edestakaisin ja yhä uudelleen viskeli ikäänkuin tahtoen irroittaa ne rautavitjoista, joissa ne riippuivat. Mutta silloin katosivat nekin, sillä äkkiä kiehtoi lumi sakeina hiuteina alas kadulle, peitti sen melkein kohta läpinäkymättömään sumuun ja ympäröi niin taajaan lyhtyjen lasit, että tuskin valon sädekään voi tunkeutua niiden lävitse.

Elsbet rouva katsoa tuijotti pelästyneenä lumimyrskyn raivoa ja riehumista.

"Sekin vielä lisäksi!" huokasi hän tuskaantunein sydämin. "Voi poloista mies raukkaani!"

Surunsa katkeruudessa ja tuskissaan unhotti hän ihan, että hän seisoivat avatun ikkunan edessä ja että pakkasen koski häneen jäisellä hengityksellensä, että lumi peitti hänen kasvonsa ja hiuksensa ja siinä muuttui kyynelien kaltaisiksi kiiltäviksi pisaroiksi. Patsaan tapaisena seisoivat hän siinä, kasvot kalpeina, kädet ristissä, silmät lakkaamatta tuijottaen ulos pimeään, myrskyiseen yöhön. Niin tapasi yövartia hänet tehdessänsä kello kaksitoista tavallista tarkastusmatkaansa.

"Mutta Herran tähden, rouva Wagner, voittehan tulla kuoleman omaksi, jos noin vähissä vaatteissa, paljaassa leningissä, täänkaltaisena yönä seisotte avonaisen ikkunan edessä!" huudahti hän hänelle. "Menkää toki levolle!"

"Minä en voi", vastasi hän, säikähtyen yövartian puheesta. "Minun täytyy odottaa miestäni."

"Mitä hullua, eikö Wagner serkku vielä ole kotona?" kysyi mies kummastuneena. "Eihän hän toki istune ravintolassa olutlasin ääressä? Sanokaa minulle, missä hän on, niin minä tuon hänet kotiin!"

"Oi, jos se voisi tapahtua!" huokasi huolestunut rouva. "Ei, hän ei ole ravintolassa, hän taistelee nyt luultavasti ulkona maantiellä rajuilmaa vastaan, sillä minä odotan häntä kotiin Waldheimistä, mihin hänen tänä iltana on täytynyt mennä neuvos Heimbergerin käskystä."

"Sepä on ikävää! Täänkaltaisessa ilmassa ulkona maantiellä! Kauheata!" sanoi yövartia sääliväisesti. "Mihin aikaan lähti hän kotoa?"

"Kello kuuden aikaan tänä iltana."

"Joko kuuden aikaan? No, serkku rouva, olisihan hänen sitte jo aikaa pitänyt olla kotona."

"Mutta minä odotan häntä kuitenkin yhä vielä, odotan kovin tuskastuneena ja huolissani!"

"Juuri siinä olette väärässä", vastasi vartia. "Minäkin tunnen vanhan Wagner toverini. Häntä on varmaan joku viipymys kohdannut, sillä muuten olisi hän jo kello kymmenen aikaan ollut takaisin. Ken tietää, ketä ja mitä hänen on täytynyt odottaa! Kun hän ei vielä ole täällä, palaa hän varmaan vasta huomenna. Menkää siis, hyvä rouvani, ihan huolelta levolle ja sulkekaa kaikissa tapauksissa ikkunanne, ett'ette vilustu! Hyvää yötä, ja älkää enää murehtiko, rouva Wagner! Huomenna kyllä miehenne saapuu, tietysti ihan terveenä. Täänkaltaisessa koiranilmassa ei hän varmaan ole lähtenyt paluumatkalle, hyvää yötä siis!"

Elsbet rouva sai kunnon yövartian sanoista vähän lohdutusta. Hänen ajatuksensa näytti todellakin sangen luonnolliselta. Tunsipa hän itsekin miehensä erittäin säännölliseksi ja tarkkatuntoiseksi. Kun hän ei ollut kotona kello kymmenen aikaan, oli varmaan joku seikka estänyt häntä palaamasta.

Hän ei tosin voinut tietää, että hänen tarkkatuntoisuutensa virassaan ja rakkautensa vaimoonsa ja lapseensa

olivat suuremmat kuin hänen pelkonsa antautua alttiiksi kauhean, yöllisen talvimyrskyn vimhalle. Hän uskoi yövärtian mielipiteen oikeaksi ja koetti sillä rauhoittaa tuskastunutta sydäntänsä. Hän sulki ikkunan ja meni makuukamariinsa. Siellä rukoili hän innokkaasti Jumalaa, rukoili hänen apuansa miehelleen ja meni sitte vasta levolle. Vaan hän ei voinut kuitenkaan pitkään aikaan nukkua. Hänen täytyi välttämättömästi kuunnella vinkuvan myrskyn vonkunaa ja raivoa, joka näkyi tahtovan rutistaa taivaan ja maan, aina uudestaan pudistellen hirmuisilla voimillaan hänen asuntoansa ja sen pieniä ikkunoita, kunnes viimein, sydänyön jo aikaa kuluttua, väsymys lyijynraskaasti painoi hänen silmäluomensa kiinni ja uni saattoi hänet muutamiksi tunneiksi unhottamaan huolensa talonisän puolesta.

Päivän koittaessa heräsi hän jälleen ja nousi kiireesti vuoteeltansa. Silmäys ikkunasta kadulle ilmoitti hänelle lumipyryn jo lakanneen, tuulikin näkyi jo tauonneen, sillä lyhdyt eivät enää heiluneet yhtä kovin edestakaisin vitsoissansa kuin yöllä. Kuitenkin oli ilma vieläkin kolkko ja taivas sakean sumun peitossa, jotta ei ainoakaan auringonsäde voinut tunkeutua lävitse.

Päivän iloinen valo vaikutti rauhoittavaisesti rouvaan. Hän hylkäsi uljaasti jokaisen ajatuksen, että hänen miestänsä olisi joku onnettomuus kohdannut ja etsi sekä löysikin tavallisista aamuaskareistaan huvitusta. Sytyttäessään valkeata pesään ja nostaessansa sinne vesipannua keittääksensä kahvia itselleen ja pojallensa, laski hän että hänen miehensä varmaan oli lähtenyt Waldheimistä kello kuusi ja että hänen siinä tapauksessa siis piti saapuman kotiin kello kahdeksan paikoilla. Kello oli silloin seitsemän -- tunti vielä ja kaikki surut ja huolet olivat sitte päättyneet.

Hän keitti kahvin ja herätti poikansa, jonka täytyi mennä kouluun kello kahdeksan. Pian tuli lapsi täysissä vaatteissa asuinhuoneeseen ja näytti sangen kummastuneelta, kun ei nähnytäkään isää, joka ainoastaan ani harvoin oli kotoa poissa aamiaisaikana.

"Hän kyllä pian palajaa, Vilho", lausui äiti teeskentelevällä tyyneydellä, ikäänkuin olisi hän itse uskonut sen lujasti. "Hän on viipynyt Waldheimissä ja palaa vasta tänään kello kahdeksan tahi yhdeksän."

Vilho ei tietysti epäillyt äitinsä olevan oikeassa ja nautti hyvällä ruokahalulla ateriansa. Sitte meni hän kouluun ja jätti äidin yksin kotiin.

Pojan mentyä palasi vaivaloisesti pidätetty tuska jälleen Elsbet rouvan sydämeen ja hän katseli taasen kadulle, eikö innokkaasti odotettu mies vihdoin tulisi näkyviin.

Kello löi yhdeksän eikä hän vielä ollut saapunut.

Silloin ei kovia tuskia kestänyt rouva parka enää voinut kärsiä yksinäisyyttään. Himmeä toivo, että neuvos Heimbergerin luota saisi selkoa viipymisestä, pakotti hänet menemään sinne. Hän heitti nutun päällensä ja riensi pitkin katuja Heimbergerin tuttuun asuntoon. Hän tapasi hänet vielä kotona, hänkin levottomasti odottaen hänen miehensä palaamista, jolle oli uskonut niin tärkeän toimen. Säikähtyen kuuli hän, ett'ei Wagner vielä ollut kotona, ja tuntien hänen virka-intonsa aavisti hän kohta jotakin tavatonta tapahtuneen.

"Täytyy viipymättä lähettää väkeä häntä kuulustelemaan", virkkoi hän. "Jumala varjelkoon, että kunnon mies olisi joutunut jonkun onnettomuuden omaksi!"

Hän kutsui erästä etuhuoneessa odottavaa palvelijaa ja lausui kiireesti tarpeelliset käskyt. Sitte kääntyi hän Elsbet rouvan puoleen.

"Luottakaa minuun, hyvä rouva, kaikki tehdään, mitä tehdä voi", lausui hän. "Me emme voi epäillä, että jotakin erinomaista on tapahtunut miehellenne, mutta ei meidän kuitenkaan tarvitse olla varmat siitä, että se on jotakin pahaa ja onnetonta. Menkää siis surutonna kotinne. Heti saatuani tiedon hänestä, lähetän teille sanoman, tahi tulen itse."

Hiljaa itkevä rouva aikoi juuri noudattaa herra Heimbergerin neuvoa, kun ovi äkkiä lykättiin auki ja äsken lähetetty virkapalvelija äärettömän säikähtyneenä taasen astui sisälle.

"He tuovat häntä jo, herra neuvos", kertoi hän.

"Ketä?"

"No, virkalähettiläs Wagneria! Oi häntä raukkaa!"

Elsbet rouva huudahti ääneen pelosta; kanslianeuvoskin vaaleni.

"Mitä on hänelle tapahtunut?" kysyi hän.

"Hän on kauheana myrsky-yönä pudonnut kivilouhikkoon ja sieltä löysivät muutamat työmiehet hänet tänä aamuna puoleksi särkyneenä", vastasi palvelija. "Hän eli vielä ja jaksoi mainita asuntonsa ja sinne on väki kantanut hänet paarilla."

Rouva Elsbet huoahhti, ikäänkuin pakahtuisi häneltä sydän kuullessansa hirmuista uutista, joka näytti hänen kauheimmat aavistuksensa todeksi, ja neuvos Heimberger etsi turhaan sanoja häntä lohduttaaksensa.

"Kentiesi ei asian laita ole niin surkea kuin mies kertoo", sanoi hän viimein. "Voimmehan vielä toivoa, ett'ei tapaturma ole kuolettavainen. Hankkikaa pian lääkäri, jonka pitää tuleman Wagnerin asuntoon! Minä lähdän itse teidän kanssanne, rouva Wagner, katsomaan miten miehenne laita on! Tulkaa!"

Hän tarttui nopeasti hattuunsa ja keppiinsä, tarjosi itkevälle rouvalle käsivartensa tueksi ja vei hänet kotiin.

Surkea näkö odotti heitä siellä. Sohvalla makasi poloinen mies verisenä, kalmankalpeana, silmät puoleksi sammuneina ja voi tuskin vaivalla ojentaa vaimolleen kätensä. Rouva vaipui, kimakasti huudahtaen tuskasta, alas miehensä viereen ja vuodatti ruhjoutuneen olennon päälle kuumia kyneleitä.

"Rauhoitu, rakas vaimo", kuiskasi mies heikolla, tuskin kuuluvalla äänellä. "Jumalan tahdosta se on tapahtunut, emmekä me sitte saa nurista emmekä valittaa! Oletteko tekin täällä, herra kanslianeuvos? Ah, se oli kauhea yö! Mutta minä olen toimittanut asianne. Rintataskustani löydätte herra tuomarin vastaanottotodistuksen."

"Hiljaa, älkäämme puhuko siitä nyt", vastasi kanslianeuvos syvästi liikuttuna. "Jos olisin voinut aavistaa matkanne päättyvän näin surullisesti, en todellakaan olisi antanut teille sitä käskyä!"

"Ah, herra neuvos, ettehän te ole syypää onnettomuuteeni", vastasi Wagner heikosti. "Kuka voi vastustaa Herran ja hänen palvelijainsa, elementtien, voimaa. Minun olisi pitänyt jäädän yöksi tuomarin luo; hän tarjosi minulle yösijan, vaan en voinut tuskastuttaa vaimo raukkaani, joka kaikissa tapauksissa kotona hartaasti odotti minua."

"Mutta miten tapahtui kauhea tapaturma. Kuinka voi se tapahtua?" kyseli neuvos.

Virkalähettiläs hymyili surullisesti ja kertoi katkonaisin lausein, mitä jo olemme koettaneet kertoa.

"Mikä kauhea putoaminen!" huudahti kanslianeuvos väristen. "On melkein ihme, ett'ette paikalla kuollut."

"Sitä ei Herra laupeudessaan sallinut", vastasi Wagner ja hänen silmänsä säihkyivät hänen hellästi katsellessaan vaimoansa. "Jumala osoitti minulle armon, että vielä kerran saan nähdä hyvän vaimoni ja poikani ja siunata heitä molempia."

"Oi, rakas ystävä, älkää kohta uskoko pahinta", sanoi Heimberger. "Älkäämme epäilkö, että lankeemisen seuraukset ovat paremmat kuin näytätte uskovan. Minä lähetin jo lääkäriä noutamaan; hän tulee kohta ja hankkii teille helpoitusta."

Lähettiläs pudisti hiljaa kalpeata päätänsä. "Ei, ei", virkkoi hän lempeästi. "Älkäämme ruvetko turhia toivomaan. Minä olen siksi liiaksi haavoitettu. Ensin kauhea taistelu myrskyä ja lunta vastaan, sitte putoaminen syvyyteen, sitten jäinen kylmyys ijankaikkisen pitkinä tunteina, jotka minun avuttomana täytyi viettää kivilouhikossa -- siinä on enemmän kuin vahvinkaan ihmisluonto voi kestää. -- Älä itke, Elsbet", sanoi hän jälleen kääntyen katkerasti nyyhkivän vaimonsa puoleen ja silitti hyväillen hänen kosteita poskiansa; -- "älä itke! Täytyyhän kerran erota ja minä luulen, ell'en juuri iloisesti, niin kuitenkin tyytyen Jumalan määräyksiin. Minun on vaikea erota sinusta ja lapsestamme, mutta minulla on kuitenkin suloinen ja autuaallinen lohdutus: että voin mennä luotanne huoletta toimeentulostanne. Oi, hyvä kanslianeuvos, tässä tuskan ja kuolinvuoteellani kiitan teitä vielä kerran, että kerran neuvoitte minun vakuuttamaan henkeni. Katsokaa, maatessani avuton kolkossa kylmässä kivilouhoksessa ja kärsiessäni hirveitä tuskia, oli ajatus, että pojallani on varoja oppia tulemaan kelpo mieheksi, lohdutuksen enkelinä luonani. Armas vaimoni, sinä et jää köyhäksi ja hylätyksi ja Vilhomme on kerran oleva sinulle vahva ja luotettava turva. Minä tiedän sen, sillä minä tunnen hänet!"

"Ja minä lupaan sen sinulle, isä, armas isä kulta!" sanoi poika, joka hetki ennen oli hiljaa astunut huoneeseen ja kuuli isänsä sanat, "minä lupaan sinulle sen ja annan lupaukseni käteesi", toisti hän astuen lähemmäksi ja tarttui kuolevan tunnettomaan käteen suudellaksensa sitä, -- "jos Jumala suo minulle voimaa ja terveyttä, en ole laiminlyövä mitään, millä vaan voin osoittaa kiitollisuuttani kaikista uhrauksista, joita olet hellyydessäsi minulle tehnyt. Sen lupaan sinulle, isä!"

"Ja minä otan lupauksesi vastaan", vastasi isä, luoden hellän silmäyksen kelpo poikaan. "Niin, minä voin huoletta kuolla ja nöyrästi sanoa: Herra, sinun käsiisi jätän henkeni! Kuolema, missä on kärkesi? Jumala tietää, että aina olen rehellisesti koettanut täyttää velvollisuuteni -- miksi siis pelkäisin astua hänen rakasmielisten kasvojensa eteen? Taivas siunatkoon sinua, poikani! Minä luotan sanaasi, että aina vaellat rehellisesti, ja Jumala on opettava sinulle, kuinka se ajatus huojentaa minulle kuolonhetken!"

Äidin ja pojan hiljaa pidätetyt nyyhkytykset kuuluivat näiden kunnan miehen sanojen perästä ja kanslianeuvoskin tunsu, miten liikituksen kyynel kostutti hänen silmäänsä. Pienessä huoneessa vallitsi kotvasen aikaa äänettömyys, syvä äänettömyys, jonka sairas hetken perästä keskeytti.

"Niin, herra kanslianeuvos", sanoi hän niin pontevasti kuin suinkin voi, -- "on sanomattoman suloista tietää, että olen pitänyt huolta omistani, kun vielä oli aikaa. Laupias Jumala, kuinka vaikea minun olisi kuolla, jos minun tarvitsisi nuhdella itseäni siitä, että vaimoni ja lapseni täytyisi minun huolimattomuuteni tähden kärsiä kuolemani jälkeen puutetta! Jumala siunatkoon teitä siitä hyvästä neuvosta, jonka taannoin annoitte minulle!"

Kanslianeuvos kääntyi toisaalle päin, sillä hän häpesi näyttää neuvottomuutta, jota hänen kasvonsa osottivat. Kuolevan miehen jokainen sana sattui häneen kuin tikarinpisto. Niin oli hän, yksinkertainen, mutta huoltapitäväinen ja hellä perheenisä tehnyt. Kuinka oli *hän itse* sitä vastoin menetellyt, hän, joka tiedon ja taidon kautta oli toista paljoa etevämpi? Katkerat omantunnon nuhteet täyttivät hänen mielensä, ja hän oli iloinen, kun lääkärin tulo keskeytti tuskallisen tilan ja antoi hänen ajatuksillensa toisen suunnan.

Lääkäri tutki sairaan huolellisesti, sitoi hänen pudotessa saadut haavansa ja määräsi edellä kaikkea lepoa ja hiljaisuutta. Kun neuvos vei hänen syrjään ja kysyi, oliko parannuksen toivoa, kohotti hän olkapäitään.

"Jumala voi tehdä ihmeitä", vastasi hän, "mutta inhimillinen taito ja tieto ovat tässä kohden voimattomat!"

Heimberger jätti onnettoman perheen hyvästi ja saattoi lääkäriä kappaleen matkaa, saadaksensa kuulla lähempiä tietoja lähettiläänsä tilasta. Tohtori ei salannut, ett'ei sairas *hänen* mielestään voisi elää tulevaa

yötä, sillä tärähdys oli ollut liian kova. Säälien kuuli neuvos kokeneen lääkärin tuomion ja koko päivän vallitsi hänessä vakava, melkein surullinen mieli, johon syynä oli kunnan ja kelpo alamaisen onnettomuus, mutta varmaan myöskin joku toinen seikka, josta ei neuvos itsekään voinut saada selvää. Mikähän se oli? -- -- --

Viides luku.

Pilattu.

Seuraavana aamuna, juuri neuvoksen istuessa rouvineen aamiaispöydässä, toi palvelija sanoman, että virkalähettiläs oli sydänyön aikana kuollut.

Vaikk'ei surkea ilmoitus ollut odottamaton, vaikutti se kuitenkin alakuloisuutta aviopariin, joka aina oli kunnioittanut ja pitänyt kelpo miestä suuressa arvossa.

"Ja miten erosi hän?" kysyi neuvos tukalan vait'olon perästä.

"Hiljaisesti, voisi melkein sanoa iloisesti", kuului palvelijan vastaus. "Minä kävin tänä aamuna varhain hänen asunnollansa kuulustelemassa sairaan tilaa ja silloin kertoi rouva Wagner itse minulle, miten Jumalalle otollinen ja tuskaton hänen miehensä loppu oli. Täytyihän minun uskoa häntä, sillä saatuani pyynnöstäni vielä kerran nähdä kuolleen, tunsin itseni oikein liikutetuksi siitä lempeästä autuaallisuuden näöstä, joka ilmaantui hänen kasvoissansa. Hän ei näyttänyt kuolleelta, vaan nukkuvalta, joka näkee iloista, suloista unta. Ell'eivät kasvot olisi olleet niin kalpeat, olisin luullut hänen vielä elävän!"

"Entä hänen vaimonsa?" kysyi rouva neuvoksetar mietittyään hetkisen aikaa. "Kuinka kestää hän suuren vahinkonsa?"

"Kuten kunnan hurskaan vaimon sopii", vastasi palvelija. "Selvästi voi havainta syvän surun hänen kalpeista kasvoistansa, mutta hän ei itke eikä valita, vaan ottaa kärsivällisesti ja nöyrästi vastaan koetuksen. Ja Vilhokin, hänen poikansa, on ihmeen järjekäs. Hän on kuitenkin vielä puoleksi lapsi, mutta kun kuulee, miten ymmärtäväisesti hän puhuu äitinsä kanssa ja miten lohduttavalta ja mieltä rohkaisevalta jokainen hänen sanansa kuuluu, täytyy oikein kunnioittaa häntä."

"Niin, hän on hyvä ja ymmärtäväinen poika, minä tunnen hänet", virkkoi neuvos. "Hän on kerran oleva kelpo isä-vainajallensa kunniaksi, siitä olen varma. Mutta nyt kylliksi surullisesta kohtauksesta, jota emme, ikävä kyllä, enää voi muuttaa. Mitä tuotte minulle virkatoimistosta?"

-- -- Viikkoja ja kuukausia kului, tuiman talven täytyi, vaikka hitaasti ja vastahakoisesti, peräytyä keväisen tuulen ja vallan edestä; jää suli virroista ja puroista; lumi suli päivän yhä lämpimämpien säteitten vaikutuksesta ja lounastuulen lempeä hengitys karkoitti sen, ensin niityiltä ja tasangoilta, sitte kukkuloilta ja vuoriltakin; pensastot ja mäen rinteet pukeutuivat nuoreen, tuoreeseen, viheriään pukuun; ensimmäiset lumikelloset, ensimmäiset tuoksuvat neilikat virkistivät ihmisten silmät ja mielet; lukemattomat pienet vihreät ruohon korret katselivat vielä vähän ujoina sinistä taivasta niityiltä ja puutarhoista; keltaisia kieloja ja sinisiä orvokkia oli metsänrinteiden koristuksena; pikku linnut visertelivät, riemuitsivat ja lauloivat iloisia liryksiänsä oksilta tahi taivaan sini-ilmoista -- sanalla sanoen, oli kevät; armas, suloinen, lämmin kevät oli taasen palannut kaikkine runsauksineen, kauneuksineen ja loistoineen ja jokainen elävä olento tervehti sitä ilolla ja hengitti helpommin ja vapaammin kuin tuiman talven masentaessa hänen mieltänsä. Ja kuitenkin oli yksi, jolta kevään suloisuus tuskin voi houkuttaa ainoatakaan hymyä, yksi, jota ei sen ilo ja herttaisuus ensinkään liikuttanut, joka surusilmin katseli sen loistoa, tuntematta ahdistuneessa sydämessään yleistä riemua. Ja se oli kanslianeuvos Heimberger.

Eikä ennen niin iloinen ja hilpeä mies tosiaankaan ollut syyttä synkkämielinen ja suruinen. Aina virkalähettiläs Wagnerin kuolemasta saakka, joka kentiesi koski häneen enemmän, kuin hän tahtoi myöntää,

oli hän huomattavasti muuttunut. Hän oli yhä kivulloinen. Hän ei tosin voinut niin pahasti, että oli estetty virkaansa toimittamasta tahi käymästä ulkona, mutta hän oli kuitenkin kipeä. Hänen entinen luja terveytensä näkyi saaneen vaikean kolauksen. Hän valitti milloin kipua rinnassansa, milloin sydämessään, väliin mahassaan tahi siellä ja täällä, ja ken ei ollut pitkään aikaan nähnyt häntä, pelästyi todellakin hänen riutuneesta näöstään, kalpeista, laihtuneista kasvoistaan, lakastuneista silmistänsä ja veltostuneesta ryhdistään, hänen, joka aina ennen oli niin uhkean näköinen.

Paitsi ruumiillisia kipuja mahtoi joku hengellinenkin tuska vaivata häntä, vaikka hän huolellisesti koetti salata sen muilta, etenkin rouvaltansa. Kuitenkin huomasi viimeainittu sen sangen hyvin ja arvasi syynkin siihen. Hän ei kumminkaan huolinut pukea ajatuksiensa sanoiksi, ett'ei kiukustuttaisi jo ennestään sangen kiukullista miestänsä. Hän odotti vaan kärsivällisesti aikaa, jolloin hänen miehensä itsestään avaisi sydämensä hänelle, ja toivoi salaa ett'ei se aika viipyisi aivan kauan.

Monta muutakin seikkaa yhtyi antamaan kanslianeuvoksen synkkämielisyydelle vielä mustemman värin. Niin tuli leski Wagner eräänä aamuna hänen luoksensa pyytämään häneltä neuvoa, jota hän myöskin kernaasti antoi hänelle.

"Miten teidän muuten käy, rouva Wagner?" kysyi hän viivyttäen häntä, kun hän, kohteliaasti kiitettyään neuvosta, aikoi lähteä. "Toivon, ett'ei kelpo miehenne kuolema ole saattanut teitä puutteen!"

"Oi ei, herra neuvos, ei Jumalan kiitoa", vastasi leski. "Pieni eläkeraha, joka kuukausittain maksetaan minulle, riittää kylliksi minun ja Vilhoni tarpeisiin ja olenhan minä vielä nuori ja terve sekä voin lisäksi työllä, esimerkiksi pesolla, lattioitten puhdistamisella ja muilla senkaltaisilla töillä ansaita muutamia taaleria viikossa. Paitsi sitä on minulla, tiedättehän, viisisataa taaleria hengenvakuutuksesta! Olen asettanut ne varmaan paikkaan kasvamaan, enkä ota niistä äyriäkään. Ne tulevat kerran Vilholleni hyödyksi, jos hän myöhemmin tahtoo oppia jotakin ammattia, ruveta kauppiaksi tahi lukea vaikka yliopistossakin. Rahat riittävät kaikkeen. Niin, se on suureksi lohdutukseksi minulle, herra kanslianeuvos! sillä katsokaa, mihin olisi poika parkani ryhtynyt ell'ei hyvä mies-vainajani olisi vakuuttanut henkeänsä? Ei niin mihinkään! Hänen ei onnistuisi päästä hyvään, kelpo asemaan, kun sitä vastoin hänen tulevaisuutensa nyt on taattu, jos vaan laupias Jumala suo hänelle terveyttä ja voimaa."

Kanslianeuvos käveli rouva Wagnerin kertoessa levottomasti edestakaisin huoneessa, ja vastusti silminnähtävästi tunnetta, joka ikävästi, milt'ei tuskallisesti, ahdisti häntä.

"Niin, niin", sanoi hän sitte, "voin kyllä kuvailla mielessäni, että semmoinen rahasumma on teille oikea aarre. Ovatko asianomaiset siis jo maksaneet sen teille?"

"Ovat, jo kohta armaan mies-vainajani hautajaisten jälkeen", vastasi leski. "Sangen liikuttuvaa ja kaunista se onkin, herra neuvos. Katsokaa, asiamies Kluge, -- tunnettehan hänet -- lähetti minulle sanan tulla hänen luoksensa seuraavana päivänä kello yksitoista. Mentyäni tapasin siellä paitsi häntä vielä papin ja tohtorin, joka oli helpottanut mies raukkani viimeiset hetket ja kaikki tervehtivät minua erittäin ystävällisesti ja sydämellisesti. Minun täytyi istuutua ja sitte puhui herra Kluge, miten häntä ilahutti kaikesta sydämestänsä, että voi maksaa minulle summan rahaa, joka epäilemättä poistaisi suuren osan huolistani. Sen jälkeen puhui herra pastori paljon hyvää ja kiitettävää mies-vainajastani, kiittäen etenkin siitä kun hän oli niin viisas, että eläessään piti huolta perheensä tulevaisuudesta. Viimein kertoi tohtori, miten paljon häntä ilahutti ja liikutti nähdä mieheni niin tyyneenä ja valmistuneena kuolevan ja että hänen suurimmaksi osaksi tuli kiittää miehensä vakuutusta siitä rauhasta ja että se ei tuottanut ainoastaan hänen perheellensä, vaan hänelle itselleenkin siunausta. Sitte vei herra Kluge minut erään pöydän luo, missä oli viisisataa taaleria kiiltävää hopea- ja kultarahaa ja sanoi sen kaiken olevan minun omani ja minun voivan pitää kaikki kauniina muistona mies-vainajaltani ja pitää ne senkaltaisina arvossa. Ah, herra neuvos, minun täytyi itkeä ilosta! Ei kuitenkaan rahojen tähden, ei suinkaan! vaan sentähden, että mieheni oli niin hyvä ja hellä perheenisä ja että aina voin rakkaudella ja kunnioituksella muistella häntä. Niin, herroillakin, jotka toivottivat minulle onnea, olivat

kyyneleet silmissä ja minä huomasin selvästi, eitä he kaikki tarkoittivat parastani, Silloin rohkasin mieleni ja pyysin herra Klugen olemaan hyvä ja asettamaan kauniit rahani luotettavaan paikkaan Vilhoni ja minun hyväkseni. Sen hän myöntäväisesti tekikin ja minä voin olla ihan huoletta rahaini suhteen ja saan vielä lisäksi runsaan koron niistä."

"Ja minäkin onnittelen teitä, hyvä rouva, että teillä oli niin kelpo ja varovainen mies", sanoi kanslianeuvos vähän vapisevalla äänellä. "Suokoon Jumala, että moni ajattelisi samaten kuin hänkin; silloin olisi paljon vähemmän surua, murhetta ja kurjuutta maailmassa!"

Rouva Wagnerin heti sen jälkeen lähdettyä löi kanslianeuvos, jäätyään yksin huoneeseen, nyrkillään otsaansa ja sanat: minä hullu, kurja, mieletön! kuuluivat ehdottomasti hänen huuliltansa. Mitä hän niillä tarkoitti, ei kukaan tietysti voinut tietää. Kaikissa tapauksissa oli selvä, että keskustelu rouva Wagnerin kanssa oli elävästi liikuttanut häntä ja saattanut hänet erinomaisen levottomaksi.

Vielä toinenkin mielenliikutus kohtasi häntä muutaman päivän perästä.

Juuri samaan aikaan tapahtui suuri kaupanhäiriö, joka sai aikaan melkoisia mullistuksia kauppiaitten kesken. Satoja kauppiaita, joita pidettiin opporikkaina, tulivat lyhyen ajan kuluessa kykenemättömiksi suorittamaan maksujansa ja joutuivat mieronitelle. Kanslianeuvos oli tosin kuullut siitä häiriöstä, vaan ei sen enempää siitä huolinut, kun hänellä virkamiehenä ei ollut heidän kanssansa juuri sanottavasti tekemistä. Mutta silloin kuuli hän huhun, joka äkkiä herätti hänen välinpitämättömydestänsä ja sai hänet suuresti säikähtymään. Hän kävi eräänä iltana "Harmoniossa" ja kuuli siellä kauppias Meyerheimin, muitten kauppahuoneitten konkurssin johdosta, joutuneen häviöön ja joutuneen siitä onnettomuudesta niin pahoillensa, että sai halvauksen ja makasi kuoleman kielissä.

"Mahdotonta!" huudahti neuvos -- "olinhan minä eilen hänen luonansa viemässä pieniä säästöjäni hänelle tallettavaksi ja hän oli sangen iloinen ja hyvällä tuulella! Mahdotonta!"

"Jos epäilette", vastasi tuttava, joka kertoi hänelle sen uutisen, "niin kysykää tohtori Cruft'iltä, joka juuri tulee tuossa. Mikäli minä tiedän, on hän perhelääkäriä Meyerheimillä."

Heimberger riensi tohtorin luokse.

"Onko totta, tohtori?" kysyi hän kiireesti, "Meyerheim...?"

"On kuolemaisillaan", vastasi tohtori olkapäitään kohottaen sangen vakavasti. "Minä tulin vast'ikään hänen luotansa ja olen hyvin liikutettu kovin surkeasta kohtauksesta, joka minun täytyi nähdä. Kuoleva mies kiroillen julmasti itseään, hänen onneton vaimonsa tuskissaan väännellen käsiänsä, ja itkevä poika -- kauhea kohtaus."

"Mutta suuri Jumala, miten on se voinut tapahtua?" huudahti neuvos ihan kalpeana.

"Sangen luonnollisesti", vastasi tohtori. "Jo viikko sitte tunsu Meyerheim maan tärisevän jalkojensa alla ja hän ponnisti kaikki voimansa pelastaaksensa itseään häviämästä, mutta, ikävä kyllä, turhaan. Toinen onneton sanoma seurasi toista; kerta toisensa perästä sai hän tietoa kauppahuoneiden häviöstä, joitten kanssa hän oli asioissa, ja tänä aamuna tapahtui vielä viimeinen, kovin kohtaus, joka täydellisesti masensi hänen rohkeutensa. Eräs Wieniläinen kauppias, jota koko maailma luuli miljoonain omistajaksi ja mitä kunnollisimmaksi mieheksi, on kaikessa salaisuudessa karannut ja paollansa saattanut kaikki velkojansa epätoivoon. Hän oli Meyerheimin viimeinen toivo. Tänään varhain sai hän sähkösanoman kautta tiedon että hänen viimeisen toivonsa kipinä oli sammunut, ja samassa oli hänen lujutensa lopussa. Salama heitti hänet maahan, hän joutui hurjaan raivoon. Jonkinlainen aivojenhalvaus seurasi, ja nyt makaa hän siinä kauhean epätoivon saaliina. Minä sanon teille, että on kauheaa, herra neuvos, nähdä onnetoman miehen tilaa!"

"Ja hän on todellakin kadottanut kaiken omaisuutensa, tuo rikas Meyerheim?"

"Vielä enemmän, häneltä jää sen lisäksi vielä melkoisia velkoja, joiden maksamisesta ei ole toivoakaan. Hänen vaimonsa ja poikansa, jotka vielä kaksi viikkoa sitte elivät yllisyydessä, voiden mielin määrin jaella kultaa, ovat nyt kerjäläisiä, joitten täytyy elää ihmisten armeliaisuudesta!"

"Laupias Jumala, kuinka kauheata!" huudahti Heimberger väristen. "Onneton rouva, poloinen lapsi!"

"Heitä ei Meyerheimin häviö ole *yksin* saattanut onnettomuuteen", jatkoi tohtori. "Vielä muitakin perheitä, jotka uskoivat rahansa *rikkaalle* Meyerheimille, saa hänen kauttansa kärsiä suuria vahinkoja. Minä tiedän teidänkin, hyvä neuvos, kuuluvan niiden joukkoon."

"Ei, ei summa ole kovinkaan suuri", vastasi Heimberger nopeasti. "Ainoastaan vähäisiä säästöjä, jotka voi suuretta vahingotta kadottaa, liiatenkin verratien Meyerheimin äärettömään onnettomuuteen. Mutta mistä tiedätte te...?"

"Meyerheimin omasta suusta", vastasi tohtori. "Raivotessaan epätoivosta valitti hän kerran uskottelemisensa kautta estäneensä teitä vakuuttamasta henkeänne ja teidän silloin luvanneen tuoda säästönne hänelle tallennettavaksi. Se seikka näkyi suuresti rasittavan hänen omaatuntoansa. Hän kirosi itseänsä, ylpeyttänsä ja rahanhimoansa, joka myöskin esti häntä itseään vakuuttamasta henkeänsä perheensä hyväksi. 'Siinähan se nyt on!' huusi hän änkyttäen ja nyrkkiään pudistaen tuskanhien valuessa suurina pisaroina alas hänen poskiansa myöten, -- 'minun armas vaimoni, ainoa lapseni syöstyinä ulos säälimättömään maailmaan! Ja minä, tunnoton isä, joka olisin voinut sen estää! Murunen yllisyydestäni olisi riittänyt suojelemaan heitä suurimmasta puutteesta ja kumminkin suonut heille varman elatuksen, tehnyt ihmisten almut tarpeettomiksi. Oi, minua konnaa ja sydämetöntä. Minua tunnotonta isää! Minua vaimoni ja lapseni onnen hävittäjää!' Niin raivosi hän, huusi ja väenteli käsiänsä, kiroten itseänsä ja rangaistusta ansaitsevaa välinpitämättömyyttänsä. Kauheata oli nähdä ja kuulla semmoista tapausta, jolloin ei perheenisä kuolinvuoteellansa voi saada rauhaa omassatunnossaan! Kauheata se oli! Hirveätä! Ah, ihan toista oli seisoessani köyhän kirjeiden kulettaja Wagner vainajan kuolinvuoteen ääressä! Toisessa paikkaa hirveä epätoivo, toisessa rauhallinen, melkein iloinen myöntymys Jumalan valtaan, syntynyt hyvästä vakuutuksesta, että oli täyttänyt pyhän velvollisuuden ja oikeaan aikaan pitänyt huolta perheensä onnesta. Mikä eroitus! Mikä vastakohta! Niin, uskokaa minua, herra neuvos, vasta maatessaan kuolinvuoteellaan käsittävät ihmiset, mikä kutsutaan kuoleman kärjeksi ja mikä tekee sen helpoksi: *se on tieto, että on uskollisesti täyttänyt velvollisuutensa!* Ei mikään muu voi niin helposti poistaa ruumiillisen kuoleman pelkoa!"

Kanslianeuvos oli syvästi liikutettu, hänen sieluansa oikein kauhistutti. Hän kuvaili mielessään onnettoman Meyerheimin loppua ja hänen sydäntänsä värisytti muistellessa *omiensa*. Mitä hän oli tehnyt karkoittaaksensa huolet omiensa elämästä? Pieni summa, jonka hän heidän hyväksensä oli säästänyt, oli kadonnut suuressa häviössä, ja vaikk'ei se olisikaan tapahtunut -- sen huomasi hän jo selvästi -- niin ei se auttaisi mihinkään tahi melkein mihinkään, jos taivas samana tahi seuraavana päivänä ottaisi hänet heiltä pois.

Hän oli koko illan sängen totinen ja haaveksivainen; hiljaa ja miettiväisesti kävi hän kotiin, hiljaa ja haaveksivaisesti meni hän levolle, saamatta huuliensa yli kertomusta vaimolleen Meyerheimin onnettomuudesta ja omantunnon nuhteista. Hän tunsu itse omantunnon vaivoja ja häntä hävetti antaa toisen, vaikkapa oman vaimonkin, sitä huomata.

Kuudes luku.

Liian myöhään.

Seuraavana aamuna näytti neuvos Heimberger istuessaan vaimonsa vieressä aamiaispöydässä yhtä iloiselta kuin entisinä hyvinä aikoinakin. Selvästi näkyi, että hän oli tehnyt päätöksen, joka varmaan mahtoi olla hyvä,

koska se niin ilahutti häntä ja karkoitti kaikki murheen pilvet hänen sielustansa. Ei hän kuitenkaan maininnut mitään rouvallensa, vaan nautti tavallista nopeammin aamiaisensa ja puki sitte kiireesti päällensä toimittaaksensa, kuten hän sanoi rouvalleen, jonkun asian, ennenkuin meni virkahuoneellensa. Nopein, jäntevin askelin riensi hän eteenpäin seisahtumatta, ennenkuin oli saapunut komean kartanon eteen, jonka etupuolella oli suuri osoitetaulu ja siinä kultakirjaimilla luettava: "*Lontoolaisen hengenvakuutusyhtiön toimisto*".

Siihen taloon astui hän sisään, pyysi puhutella asiamiestä ja ilmoitti hänelle tahtovansa vakuuttaa henkensä muutamasta tuhannesta taalerista yhtiössä.

Se oli siis päätös, johon hän edellisenä unetonna yönä oli tullut ja joka teki hänet niin tyytyväiseksi. Hän oli siis viimein tullut selville omantuntonsa kanssa. Jo kunnon Wagnerille tapahtuman onnettomuuden jälkeen teki hänen mieli täyttää, mitä oli laiminlyönyt; mutta jonkinlainen ujous, jota hän tunti asiamies Klugea kohtaan, saattoi hänet viipymään päivästä toiseen. Sitte oli hän taasen ollut rahan puutteessa; milloin oli hänen kivulloisuutensa ollut esteenä ja, lyhyesti, vaikka hänen omantuntonsa usein vaivasi häntä, oli hän kuitenkin jättänyt koko jutun sikseen, kunnes sanoma Meyerheimin häviöstä ja sairaudesta salaman tapaisesti kohtasi häntä ja kerrassaan herätti hänen omantuntonsa sikeästä unesta, johon hän ehdon tahdon oli sitä tuudittanut.

"Huomenna varhain lähden asiamiehen luo", lupasi hän itselleen yön kuluessa, -- "vaan en Klugen luo! Hän vaan nauraisi minulle salaa ja pilkkaisi minua! Sitä riemua en hänelle suo! Onhan muitakin yhtiöitä kuin 'Iduna'. Koettakaamme Lontoolaista." Niin seisoi hän asiamies Marbach'in edessä, joka tyvenesti kuunteli hänen asiatansa ja kernaasti suostui siihen.

"Sepä sattuu hyvin", sanoi hän. "Yhtiömme lääkäri on par'aikaa täällä ja kun teillä, kuten vakuututte, on kiire, niin voi hän heti paikalla tutkia terveyttenne tilan, jos vaan tahdotte seurata minun huoneeseni, jossa voimme olla ihan häiritsemättä."

"Mutta onko ollenkaan tarpeellista?" kysyi kanslianeuvos, tullen hämilleen. "Kuten äsken kerroin tutki lääkäri minut huolellisesti joku aika sitte, jolloin aioin vakuuttaa itseäni 'Idunassa' eikä se yhtiö vähääkään epäillyt suostua tarjoumukseeni kuultuaan lääkärin todistuksen."

Asiamies kohotti olkapäitään.

"Minua pahoittaa ilmoittaa teille, ett'ei sellainen tutkimus voi olla meille päättäväinen", vastasi hän. "Ensiksi ei *meidän* lääkärimme ole tutkinut teitä, ja sitte on jo monta kuukautta siitä kulunut. Ihmisen terveys on sangen vaihtelevainen. Tänään voi olla terve ja raitis, huomenna ruumiina. Jos pysytte päätöksessänne, täytyy teidän suostua uuteen tutkimukseen, herra neuvos."

Kanslianeuvokselle ei tuo suora vaatimus ensinkään ollut mieleen, sillä hän tiesi aivan hyvin voineensa viime aikoina pahoin ja epäselvä pelko, ett'eivät kentiesi suostuisi hänen tarjoumukseensa, saattoi hänen verensä vähän värisemään. Mutta kielto ei siinä auttanut, siis ilmoitti hän sykkivin sydämin suostuvansa tutkimukseen.

Asiamies vei hänet huoneesensa ja lähetti kutsumaan lääkäriä, joka kohta saapuikin. Hän sai tiedon, mistä oli kysymys, ja sitte seurasi sangen huolellinen tutkimus neuvoksen entisestä terveyden tilasta, eikä Heimberger voinut vastata lääkärin vakaviin kysymyksiin muuta kuin että oli viime aikoina vähän välistä tuntenut voivansa pahoin. Sitte ryhtyi lääkäri varsinaiseen ruumiin tutkimiseen ja niin perinpohjaisesti, että neuvosta rupesi oikein pelottamaan. Vasta puolen tunnin kuluttua oli tutkimus loppunut ja lääkäri vetäytyi syrjään asiamiehen kanssa salaisesti keskustelemaan, pyydettyään kanslianeuvosta hetken aikaa odottamaan. Muutaman minuutin kuluttua, mitkä tuntuivat odottajasta ijankaikkisen pitkiltä, palasivat molemmat herrat takaisin, mutta sangen totisen näköisinä.

"Minua pahoittaa, herra kanslianeuvos", virkkoi asiamies, "ett'ei yhtiö ole tilaisuudessa pitämään lukua

vakuutustarjouksestanne."

Jos ukkonen olisi iskenyt alas, ei kanslianeuvos raukka olisi voinut säikähtyä siitä enemmän kuin noista asiamiehen sanoista, jotka kerrassaan masensivat kaikki hänen toiveensa ja samassa virittivät eloon kaikki hänen pahan omantuntonsa aaveet.

"Liian myöhään!" huudahti hänelle sisällinen ääni. "Onneton, olet *menettänyt* hengenvakuutuksen siunausta tuottavat hedelmät ja siten omin käsin turmellut poikasi tulevaisuuden!"

Kalman kalpeana kääntyi hän lääkärin puoleen ja kysyi sopottaen: "Mistä syystä väitätte minut kelvottomaksi tulemaan yhtiönne jäseneksi?"

"Sallikaa minun pitää syyni salassa", vastasi lääkäri kylmästi. En ole velvollinen tekemään teille tiliä, mutta olen sitä vastoin velvoitettu ilmoittamaan yhtiölle, jonka palkkalainen olen, omantuntoni ja valani mukaan mielipiteeni yhtiön osalliseksi pyrkijöitten terveyden tilasta."

"Siis ei mitään toivoa minulle? Eikö yhtäkään?" kysyi kanslianeuvos.

Asiamies vastasi surkutellen kohottamalla olkapäitään. Kanslianeuvos huomasi, ett'ei hänellä ollut enää mitään siellä voitettavaa, vaan läksi pois vallan masentuneena, kuolema sydämessä. Hän riensi ulos kaupungista ja kulki kuin hullu ristiin rastiin, mitä minnekin. Sanomaton tuska ahdisti hänen sydäntänsä ja mitä katkerin katumus kidutti häntä.

"Liian myöhään! Liian myöhään!" oihki hän vähäväliä ahdistuneesta sydämestänsä. "Miten kurja olen! Minä olen pilannut koko elämäni rauhan ja perheeni onnellisen tulevaisuuden, äärettömässä sokeudessa, synnillisessä kevytmielisyydessä karkoittanut sen luotani!"

Viimein kääntyi hän kovin väsyneenä, alla päin ja epätoivoisena kotiin päin. Hänen rouvansa pelästyi hänen kalpeana, riutuneen näköisenä horjuen tullessaan ja vallan sortuneena vaipeussaan nojatuoliin.

"Herran tähden, Kaarle, mitä on tapahtunut?" huudahti hän rientäen hänen luoksensa, sulkeaksensa hänet syliinsä. "Onko mikään onnettomuus tapahtunut sinulle?"

"On, vaimo kultani", vastasi hän vapisevin äänin ja kuuma kyynel kostutti hänen silmänsä, -- "suuri onnettomuus! Minä olen tullut teidän ja oman onnen murhaajaksi, murhaajaksi kevytmielisyydessä ja kelvottomasta viipymisestä."

"Mutta, mistä puhut? Tyynny toki ja malta mielesi!" vastasi rouva neuvoksetar. "Kerrohan toki minulle, mikä sinua tuskastuttaa, äläkä kiduta minua perättömillä sanoilla. Mitä on *voinut* tapahtua, joka on saattanut sinut tuommoiseen mielen tilaan?"

Kanslianeuvos koetti rauhoittua. Ei auttanut enää salata samanpäiväistä katkeraa kokemusta ja hän tunnusti siis kaikki rouvallensa, mitä hän ennen oli laiminlyönyt ja sinä päivänä turhaan oli koettanut.

"Se on naula arkkuuni", valitti hän. "Ei siihen ole pitkä aikaa kun näännyn johonkukaan tautiin ja minun täytyy erota täältä se kauhea tieto mielessä, että olen katkeroittanut sinun ja Edwardin tulevaisuuden. Tässä, tässä", -- lisäsi hän laskien kätensä sydämelleen, -- "tässä tunnen sen, toiveitteni tämänpäiväinen pettyminen on mato, se kalvaa jo sydäntäni eikä se lakkaa ennen, kuin saa hävityksen työn lopetetuksi. Vaimo raukka! Poloinen poika raukkani!"

"Ja luuletko siis mieskultani", kysyi rouva neuvoksetar sangen vakavasti, -- "luuletko siis, että olisit tullut iloiseksi ja onnelliseksi jälleen, jos lontoolainen vakuutusyhtiö olisi suostunut?"

"Oi, ihan varmaan uskon sen", vastasi mies elävästi. "Katso, Anna, jo viime yönä tekemäni päätös pyrkiä osalliseksi yhtiöön, jo se yksistään teki minut iloiseksi ja terveeksi. En ole pitkään aikaan ollut niin iloisella mielellä kuin tänään aamiaisella, kun kohta sen jälkeen aioin täyttää toivoni. Yritykseni ei onnistunut ja kaikki ilo on ikuisesti kadonnut minulta!"

"Ei, armahani", vastasi rouva siihen ja hänen hoikka vartalonsa kasvoi korkeammaksi, hänen silmänsä säihkyivät ja hänen otsansa kirkastui puhtaimmasta autuaallisuudesta, -- "ei, se ei ole kadonnut! Päinvastoin olet muuttuva samankaltaiseksi, kuin olit entisinä onnellisina päivinä. Odota vaan hetkinen, niin saatpa nähdä, ett'en ole luvannut sinulle liian paljoa."

Miehen kummastuneena ja säikähtyneenä katsellessa häntä, ikäänkuin peläten hänen tulleen hulluksi, riensi Anna rouva ompelupöytänsä luokse, avasi salalaatikon, otti siitä kaksi paperia, palasi miehensä luo ja ojensi ne hänelle säihkyvin silmin.

"Kas tässä! Ota!" virkkoi hän raikkaalla äänellä, josta hänen ihastuksensa hopean heleänä kaikui, -- "ota ja ole tästä hetkestä alkaen jälleen onnellinen ja iloinen!"

Kanslianeuvos silmäili molempia paperia ja äkkiä kirkastuivat hänen kasvonsa, synkät pilvet katosivat hänen otsaltansa kuin loihituvoimalla, hän kirkasi ilosta ja samassa silmänräpäyksessä sulki hän rouvansa syliinsä ja syleili häntä innokkaasti.

"Anna! Vaimoni! Enkelini!" huudahti hän. "Minä siunattuna hetkenä joutui tuo mieleesi?"

"No, laskehan minut ensin, mies kultani", vastasi rouva nauraen, "niin saat kuulla kaikki. Istu tähän sohvalle ja kuule. Hetki, jolloin se joutui mieleeni, oli juuri sama, jolloin käskit minua antamaan 'Iduna' yhtiön vakuutuskirjettä takaisin herra Klugelle, kun et tahtonut lunastaa sitä. Minä kuulin käskysi suurella surulla, vaan en voinut muuttaa päätöstäsi. Mentyäsi pois ja jätettyäsi minut yksin, vaivuin syviin ja synkkiin mietteisiin, mutta juuri silloin tuntui, kuin olisi sisällinen ääni huutanut minulle: 'Täytä sinä, mitä hän laiminlyö!' Armas mies, salaman tapaisesti valasivat ne sanat sydämeni. Minulla ei tosin ollut rahaa lunastaa herra Klugen vakuutustodistusta, mutta minulla oli vielä muutamia mummovainajani kalliista koruista. Minä riensin kultasepän luokse, möin vanhat tavarani ja sain siten kahta vertaa enemmän rahaa, kuin tarvitsin todisteen maksuun. Että juuri käytin ne siihen tarkoitukseen, tarvinnee minun tuskin mainita. Hyvä Kluge kiitti minua erittäin mainiosta vehkeestäni ja lupasi, erittäinkin sinun suhteesi, olla vaiti asiasta eikä ylipään puhua siitä kenellekään. Minä luulin nimittäin, että minun täytyi saada häneltä se lupaus, kun en kuitenkaan voinut varmaan tietää, hyväksyisitkö sinä tekoni. Kuitenkin toivoin sitä, ja katso, toivo on onnellisesti täyttynyt. Tässä on vakuutuskirje ja kuitti maksetuista rahoista! Ole jälleen onnellinen äläkä enää turhaan vaivaa omaatuntoasi!"

"Mutta", sanoi neuvos syvästi liikuttettuna, -- "ell'en olisi tullut miettivämmäksi? Miten sitte olisit menetellyt?"

"Silloin olisin", vastasi Anna rouva, "säästänyt jokaisen äyriin, olisin säästänyt kaikessa ja kaikilla tavoin tehnyt työtä ansaitakseni vuotuisen maksun. Ja minä tiedän, että Jumala olisi minun auttanut, sillä minä en ole sitä tehnyt itsekkäisyydestä vaan lapseni hyväksi."

Ilon kyynel kiilsi isän silmissä.

"Minä kiitän sinua kaikesta sydämestäni", sanoi hän liikuttettuna ja syleillen hellästi vaimoansa. "Sinä olet antanut minulle takaisin sydämeni ja omantuntoni rauhan. Kiitos, kiitos kaikesta sydämestäni. Viisaan Salomon kanssa voin huudahtaa ja huudan iloisesti: Joka toimellisen vaimon löytää, se on kalliimpi kuin kaikkien kalliimmat helmet." -- -- --

* * * * *

Sittemmin on muutamia kuukusia kulunut. Neuvos Heimberger on terve, raitis ja iloinen kuin ennenkin ja hänen perheesssä vallitsee rauha, onni ja ilo. Monesti, jonkun kysyessä miten hän voi, vastaa hän iloisesti ja leikillisesti: "Kiitos, hyvin! Minä olen vakuuttanut henkeni ja silloin tulee terveyskin vakuutetuksi. Tehkää tekin, ystävänäi samaten, neuvo on hyvä, todellinen elämän vesi!" -- -- --

* * * * *

Mutta sinä nuori ystävänäi, onko pieni kertomukseni kentiesi ollut sinusta liian ikävä ja kuiva? No niin, vie se äidillesi tahi isällesi, pyydä heitä lukemaan sitä ja kuulla, se sitte tuottaa sinulle parempia hedelmiä kuin tällä hetkellä voit aavistaakaan. Voi hyvin!

Loppu.

End of the Project Gutenberg EBook of Hengenvakuutus, by Franz Hoffmann

*** END OF THIS PROJECT GUTENBERG EBOOK HENGENVAKUUTUS ***

***** This file should be named 28095-8.txt or 28095-8.zip ***** This and all associated files of various formats will be found in: <http://www.gutenberg.org/2/8/0/9/28095/>

Produced by Tapio Riikonen

Updated editions will replace the previous one--the old editions will be renamed.

Creating the works from public domain print editions means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg-tm electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG-tm concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for the eBooks, unless you receive specific permission. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the rules is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. They may be modified and printed and given away--you may do practically ANYTHING with public domain eBooks. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

*** START: FULL LICENSE ***

THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg-tm mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase "Project Gutenberg"), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg-tm License (available with this file or online at <http://gutenberg.org/license>).

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg-tm electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg-tm electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must

cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg-tm electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg-tm electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. "Project Gutenberg" is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg-tm electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg-tm electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg-tm electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation ("the Foundation" or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg-tm electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is in the public domain in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg-tm mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg-tm works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg-tm name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg-tm License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg-tm work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country outside the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg-tm License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg-tm work (any work on which the phrase "Project Gutenberg" appears, or with which the phrase "Project Gutenberg" is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org

1.E.2. If an individual Project Gutenberg-tm electronic work is derived from the public domain (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase "Project Gutenberg" associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg-tm trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg-tm electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg-tm License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg-tm License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg-tm.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg-tm License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg-tm work in a format other than "Plain Vanilla ASCII" or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg-tm web site (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original "Plain Vanilla ASCII" or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg-tm License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg-tm works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg-tm electronic works provided that

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg-tm works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg-tm trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."

- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg-tm License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg-tm works.

- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.

- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg-tm works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg-tm electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from both the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and Michael Hart, the owner of the Project Gutenberg-tm trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread public domain works in creating the Project Gutenberg-tm collection. Despite these efforts, Project Gutenberg-tm electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors,

a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg-tm trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg-tm electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH F3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS' WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY

- You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg-tm electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg-tm electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg-tm work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg-tm work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg-tm

Project Gutenberg-tm is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need, are critical to reaching Project Gutenberg-tm's goals and ensuring that the Project Gutenberg-tm collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to

provide a secure and permanent future for Project Gutenberg-tm and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation web page at <http://www.pgla.org>.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Its 501(c)(3) letter is posted at <http://pglaf.org/fundraising>. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's principal office is located at 4557 Melan Dr. S. Fairbanks, AK, 99712., but its volunteers and employees are scattered throughout numerous locations. Its business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887, email business@pglaf.org. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's web site and official page at <http://pglaf.org>

For additional contact information: Dr. Gregory B. Newby Chief Executive and Director gbnewby@pglaf.org

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg-tm depends upon and cannot survive without wide spread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit <http://pglaf.org>

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg Web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: <http://pglaf.org/donate>

Section 5. General Information About Project Gutenberg-tm electronic works.

Professor Michael S. Hart is the originator of the Project Gutenberg-tm concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For thirty years, he produced and distributed Project Gutenberg-tm eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg-tm eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as Public Domain in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in

compliance with any particular paper edition.

Most people start at our Web site which has the main PG search facility:

<http://www.gutenberg.org>

This Web site includes information about Project Gutenberg-tm, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.

Hengenvakuutus, by Franz Hoffmann

A free ebook from <http://manybooks.net/>